

Anne-Maren Karlberg

Nybrottsarbeid, personvernutfordringer og forbud:

En kvalitativ casestudie av framing av
Smittestopp-appen.

Masteroppgave i medier, kommunikasjon og informasjonsteknologi
Veileder: Melanie Magin

Juni 2021

Anne-Maren Karlberg

Nybrottsarbeid, personvernutfordringer og forbud:

En kvalitativ casestudie av framing av Smittestopp-
appen.

Masteroppgave i medier, kommunikasjon og informasjonsteknologi
Veileder: Melanie Magin
Juni 2021

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet
Fakultet for samfunns- og utdanningsvitenskap
Institutt for sosiologi og statsvitenskap

Kunnskap for en bedre verden

Sammendrag

I denne studien undersøkes framingen av den første versjonen av Smittestopp-appen, i pressemeldinger og nyhetsartikler fra mars til september 2020. Dette gjøres gjennom en kvalitativ innholdsanalyse av pressemeldinger fra Folkehelseinstituttet og Datatilsynet, og artikler (nyhetsartikler og kronikker) fra Aftenposten, NRK og VG. Elleve temaspesifikke rammer blir identifisert: (1) app for digital smittesporing, (2) udemokratisk prosess, (3) appen er nybrottsarbeid, (4) appen har personvernutfordringer, (5) få hverdagen tilbake, (6) tjene penger på Smittestopp, (7) appen har for få brukere, (8) appen er dårlig (på ulike måter), (9) appen har nytteverdi, (10) appen bør forbys og (11) appen bør ikke forbys. Den store variasjonen i rammene tyder på at det var en mangfoldig offentlig debatt rundt appen. Funnene viser at det er stor forskjell i hvilke aktører som får ansvar for risiko- og fordelsevalueringer, og dette kommer an på hvilken ramme det er. Likevel er FHI og Datatilsynet de to aktørene som får ansvar for flest risiko- og fordelsevalueringer. Analysen viser også at det er variasjon mellom hvilke rammer de fem avsenderne bruker. FHI og Datatilsynet bruker generelt sett få rammer, men når de gjør det, er det rammer som støtter deres strategiske syn på appen. FHI ønsker ikke at appen skal forbys, mens Datatilsynet mener appen bør forbys. Alle de tre nyhetsmediene benytter rammen «appen har personvernutfordringer» mest. Dette tyder på at de har satt et kritisk og uavhengig søkelys mot appen, til tross for de strategiske rammene i pressemeldingene. Utviklingen av bruken av rammene over tid viser at framingen startet relativt positivt, men utviklet seg til å bruke rammer som hadde negativt fokus mot appen.

Abstract

This study examines the framing of the first version of the Smittestopp app, in press releases and news coverage from March to September 2020. Through a qualitative content analysis, the press releases from the Norwegian Institute of Public Health (NIPH) and the Norwegian Data Protection Authority (NDPA) and articles (news articles and commentaries) from Aftenposten, Norwegian Broadcasting Corporation and VG are analyzed. Eleven theme-specific frames are identified: (1) app for digital infection tracing, (2) undemocratic process, (3) the app is groundbreaking work, (4) the app has privacy challenges, (5) get your everyday life back, (6) make profit of Smittestopp, (7) the app does not have enough users, (8) the app is bad (in various ways), (9) the app is useful, (10) the app should be forbidden and (11) the app should not be forbidden. The variation in the identified frames indicates that there was a diverse public debate around the app. The findings also show that there is a big difference in which actors are given responsibility for risk and benefit evaluations, and that this depends on the frame. Nevertheless, the NIPH and NDPA are given responsibility for most risk and benefit evaluations. The analysis also shows that there is variation in which frames the five actors use. NIPH and NDPA generally use few frames, but when they do so, the frames support their strategic vision on the app. NIPH does not want the app to be banned, while NDPA believes the app should be banned. The three news media use the frame «the app has privacy challenges» the most. This indicates that they have put a critical and independent spotlight on the app, despite the strategic framing in the press releases. The development of the use of the frames over time shows that the framing started out relatively positively, but evolved to using frames that had a negative focus on the app.

Forord

Denne masteroppgaven markerer slutten for mine seks år som student. I løpet av disse årene har jeg vokst mye som menneske, lært nye ting og blitt kjent med nye folk. Jeg sitter igjen med en følelse av at oppgaven min er en fin og verdig avslutning på disse årene, til tross for at våren til tider har vært preget av smitteverntiltak. Likevel, skriveprosessen hadde ikke vært det samme uten hjelp og støtte fra en rekke folk, og de vil jeg gjerne takke.

Til veilederen min, Melanie – tusen takk for all veiledning, støtte, tips og råd. Jeg setter umåtelig stor pris på at du har svart på e-poster sent og tidlig, gitt grundige tilbakemeldinger og for at du alltid har hatt troa på oppgaven, selv når jeg ikke hadde det.

Til Ine og Renate – tusen takk for luftturer, lange lunsjpauser, eksepsjonelle råd, masse latter og gode stunder. Mastergraden ville ikke vært det samme uten dere!

Til samboeren min Fredrik. Tusen takk for at du har vært støttekontakt, sjåfør, ryddehjelp, turkompis og for at du har tatt lesebrillene fatt for å lese «Bibelen» min.

Til Henning – tusen takk for all hjelp med korrekturlesing og for at du hater i forhold til feil like mye som meg.

Til alle på lesesal 9453 – tusen takk for alle kakefredager, kioskturer og skravlestunder. En så raus, skravlete og støttende lesesal skal du lete lenge etter!

Innhold

Tabeller	xi
Forkortelser	xi
1 Introduksjon	13
1.1 Smittesporingsapper og utfordringer	13
1.2 Problemstilling	14
2 Teori.....	17
2.1 Framing	17
2.1.1 Min tilnærming til framing.....	20
3 Tidligere forskning	21
3.1 Framing av personvernutfordringer	21
3.2 Framing av helseutfordringer, pandemier og epidemier	23
3.3 Framing av ny teknologi	25
3.4 Hva tar jeg med meg fra litteraturgjennomgangen?.....	28
4 Metode.....	31
4.1 Kvalitativ innholdsanalyse	31
4.2 Utvalg og datainnsamling.....	31
4.2.1 Pressemeldinger.....	31
4.2.2 Nyhetsartikler.....	32
4.3 Kodeskjema	33
4.3.1 Identifisering av generiske rammer	33
4.4 Koding.....	34
4.5 Analyse	35
4.6 Forskningens kvalitet	36
4.6.1 Pålitelighet (reliabilitet)	36
4.6.2 Gyldighet (intern validitet)	36
4.6.3 Overførbarhet (ekstern validitet).....	37
4.7 Etske utfordringer.....	37
5 Analyse.....	39
5.1 Beskrivelse av rammer.....	39
5.1.1 App for digital smittesporing	39
5.1.2 Udemokratisk prosess	41
5.1.3 Appen er nybrottsarbeid	42
5.1.4 Appen har personvernutfordringer.....	42
5.1.5 Få hverdagen tilbake	44
5.1.6 Tjene penger på Smittestopp.....	44

5.1.7	Appen har for få brukere	45
5.1.8	Appen er dårlig (på ulike måter)	46
5.1.9	Appen har nytteverdi	47
5.1.10	Forbud (eller ikke).....	48
5.1.10.1	Appen bør forbys	49
5.1.10.2	Appen bør ikke forbys.....	49
5.2	Aktører som ilegges ansvar for risiko og fordeler i nyhetsrammene	50
5.2.1	App for digital smittesporing	51
5.2.2	Udemokratisk prosess	51
5.2.3	Nybrottsarbeid.....	52
5.2.4	Appen har personvernutfordringer.....	52
5.2.5	Tjene penger på Smittestopp.....	52
5.2.6	Appen har for få brukere	52
5.2.7	Appen er dårlig (på ulike måter)	53
5.2.8	Appen har nytteverdi	53
5.2.9	Appen bør forbys.....	53
5.2.10	Appen bør ikke forbys	54
5.3	Avsendere av rammer	54
5.4	Rammer over tid	56
6	Diskusjon	59
6.1	Viktigste funn	59
6.2	Sosial relevans.....	63
6.3	Begrensninger og videre forskning.....	64
	Referanser	67
	Vedlegg.....	73

Tabeller

Tabell 1 Litteraturgjennomgang personvern	22
Tabell 2 Litteraturgjennomgang helseutfordringer	24
Tabell 3 Litteraturgjennomgang teknologi	26
Tabell 4 Datamateriale	33
Tabell 5 Utvikling av kategorier.....	35
Tabell 6 Aktører i nyhetsrammene.....	50
Tabell 7 Nyhetsrammer i pressemeldinger	54
Tabell 8 Nyhetsrammer i nyhetsmedier	55
Tabell 9 Oversikt over nyhetsrammer	60

Forkortelser

DCTT
FHI

Digital Contact Tracing Technology
Folkehelseinstituttet

1 Introduksjon

Samtidig som Norge stengte ned 12. mars 2020, startet arbeidet i kulissene med å lage en smittesporingsapp som kunne lette det manuelle smittesporingsarbeidet i møtet med koronaviruset. Senere skulle denne appen, som fikk navnet Smittestopp, få mye mediedekning, både for myndighetenes innstendige ønske om at så mange som mulig skulle laste den ned, men også for sine problemer og personvernfarene svakheter.

Appen ble utviklet av Simula på vegne av FHI, og ble lansert 16. april. Simula er et statlig norsk forskningsinstitutt som driver forskning, utdanning og utvikling innen informasjons- og kommunikasjonsteknologi (Hansen, 2020). Budsjettet for appen var på 45 millioner kroner. Til tross for mye økonomiske midler, gikk ikke appen helt slik som planlagt. I mediene på denne tiden herjet det en stor, kompleks og kontroversiell diskusjon hvor personvern hensyn ble satt opp mot de helsemessige gevinstene denne appen kunne gi.

Snaue to måneder etter lansering – 15. juni 2020 – varslet Datatilsynet et midlertidig forbud mot appen. Dette førte til at FHI avsluttet innsamlingen av data, slettet informasjonen, og gjorde den utilgjengelig for nedlastning. Varselet om forbudet var en konsekvens av at appen ikke lenger kunne «ansees som et forholdsmessig inngrep i brukernes grunnleggende personvernrettigheter» (Datatilsynet, 2020a). Da forbudet kom og appen ble stoppet, gikk personvernet seirende ut – personvern hensyn ble prioritert foran helsefordelene i denne runden.

Når myndighetene lanserer en tjeneste som skal håndtere og samle inn sensitive personopplysninger, er det naturlig at det blir stilt kritiske spørsmål. For kunne stille kritiske spørsmål er det viktig å få et innblikk i hvorfor smittesporingsapper ble tatt i bruk, og hvilke utfordringer som følger med når en implementerer slik teknologi.

1.1 Smittesporingsapper og utfordringer

Da koronapandemien slo inn over verden, og deretter Norge, eksisterte det ingen kur eller vaksiner som kunne kontrollere viruset. De eneste løsningene som fantes for å forsøke å begrense smitten, var å innføre tiltak for å begrense sosial kontakt, spore smitte samt innføre karantene og isolasjon. Kontaktsporingsapper ble kjapt en strategi for å holde pandemien under kontroll, og en rekke land utviklet sine egne løsninger (Morley et al., 2020). Appene bruker en teknologi som kalles digital contact tracing technology (DCTT) (Thayyil et al., 2020). Gjennom smarttelefoner kan kontaktsporingsapper identifisere personer som kan ha kommet i kontakt med en smittet person (Lapolla & Lee, 2020). Fordelen med å ta i bruk denne teknologien er at en kan begrense smitten, i tillegg til at smittesporingen kan gjøres mer effektiv (Thayyil et al., 2020). Der en før manuelt måtte kontakte hver enkelt, vil denne teknologien bidra til å kontakte personer den smittede ikke husker å ha møtt eller vet navnet på. I tillegg gjør den dette på en mye mer effektiv måte som sparer menneskelige ressurser.

Baksiden til disse digitale løsningene er at de må samle inn sensitive personopplysninger som potensielt kan true personvernet, likeverd og rettferdighet (Morley et al., 2020). Det er også bekymringer knyttet til effektivitet, nytte, personvern, databehandling, samt

cybersikkerheten til appene og infrastrukturen rundt som kan være et attraktivt mål for cyberangrep (Lapolla & Lee, 2020).

Teknologien bak applikasjonene har også svakheter som må tas på alvor. Et Bluetooth-signal som viser at en person har vært nær en smittet person, trenger ikke automatisk bety at det er en risiko for smitte. Personene kan for eksempel være på hver sin side av en vegg eller i en annen etasje (Morley et al., 2020). Et høyt antall falske positive smittetilfeller fra en app som baserer seg på selvrapporing, kan føre til unødvendig oppstyr. På samme måte kan falske negative tilfeller, hvor folk ikke bruker applikasjonen slik den er ment, føre til falsk sikkerhet og øke faren for smitte.

Mangel på etiske hensyn i utformingen av slike kontaktsporingsapper kan ødelegge tilliten til myndighetene og folkehelsestjenestene i et land (Morley et al., 2020; Thayyil et al., 2020). Det er derfor viktig å vurdere risikoer teknologien kan føre med seg. Mangel på risikovurdering av Smittestopp var en av grunnene til at Datatilsynet varslet midlertidig forbud mot appen. Å midlertidig begrense grunnleggende rettigheter og friheter kan være etisk forsvarlig når formålet er å stoppe en pandemi (Morley et al., 2020). På den andre siden kan det være etisk uansvarlig å *ikke* ta i bruk den tilgjengelige teknologien når det er nødvendig. Men, alt avhenger av hvor effektiv appen er, formålet med den, hvilket system som brukes og konteksten den blir distribuert i (Morley et al., 2020).

Det er mange måter å lage en kontaktsporings-app på. Det store skillet mellom disse appene handler om dataene er lagret sentralt eller desentralt (Morley et al., 2020). Apper som lagrer dataen sentralt, sender dataene fra brukernes telefoner inn til en sentral database som kontrolleres av for eksempel helsemyndighetene. I denne databasen er det mulig å finne kontaktene til smittede personer. I april 2020 signerte over 300 akademikere et brev som advarte mot at sentraliserte systemer kan føre til overvåking. De anbefalte at Google og Apple, som på denne tiden jobbet sammen med en applikasjon, burde gå for et opt-in og desentralisert system (*Sign the Contact Tracing Joint Statement*, 2020). Å lagre dataene desentralt betyr at dataene lagres på brukernes telefoner, og man deler først informasjon om nærkontakter med helsemyndighetene når man har blitt smittet. Appene kan også være frivillige eller ikke, basere seg på selvrapporing av symptomer, eller en covid-19-test (Morley et al., 2020). Uansett er det behov for et bredere perspektiv rundt etiske bekymringer.

Det er viktig å nevne at det er en faglig debatt rundt effektiviteten til DCTT. Noen mener at DCTT ikke kan erstatte manuell smittesporing og andre smitteverntiltak (Thayyil et al., 2020). Andre mener at denne teknologien kan være effektiv hvis brukertallene er høye nok (Barrat et al., 2020). Vi kan derfor si at teknologien i beste fall kan være et tilleggsverktøy for smittesporing. Selv midt i en pandemi er en tilnærming der ingenting skal være uprøvd, farlig når kostnadene og ulempene dette medfører ignoreres (Morley et al., 2020). Risikovurderinger er derfor nødvendige.

1.2 Problemstilling

En app som Smittestopp har altså en rekke potensielle fallgruver, som kan ha innvirkning på folks mening om den. Allmennhetens oppfatning av appen vil påvirke om folk tar den i bruk og hvordan de bruker den. Denne oppfatningen blir påvirket av kommunikasjonen til viktige aktører som FHI og Datatilsynet, og hvordan mediene fremstiller appen. Det er derfor viktig å undersøke hvordan disse aktørene portretterer appen, og om de tar ansvar for å få frem flere perspektiver rundt den.

Min problemstilling er: *Hvordan var framingen av Smittestopp-appen fra Folkehelseinstituttet, Datatilsynet og mediene?*

Jeg vil undersøke den første versjonen av appen i tidsperioden den var aktuell. For å kunne besvare dette har jeg laget fire forskningsspørsmål:

- Forskningsspørsmål 1: Hvilke rammer brukes?
- Forskningsspørsmål 2: Hvilke aktører får ansvar for risiko- og fordelsevalueringer?
- Forskningsspørsmål 3: Hvilke avsendere bruker hvilke rammer?
- Forskningsspørsmål 4: Hvordan har bruken av rammene utviklet seg over tid?¹

Videre i denne oppgaven vil jeg presentere relevant teori og gi en oversikt over forskning på området. Deretter vil jeg begrunne mine metodologiske valg, før jeg presenterer analysen. Analysen er delt opp i fire deler som hver tar for seg de ulike forskningsspørsmålene. Til slutt vil jeg i diskusjonen svare på forskningsspørsmålene, koble funnene til tidligere forskning, diskutere studiens sosiale relevans, drøfte om oppgavens begrensninger og gi forslag til videre forskning.

¹ I denne oppgaven vil jeg benytte begrepene rammer og nyhetsrammer om hverandre, til tross for at det i pressemeldingene ikke kan kalles nyhetsrammer. Det er strengt tatt bare rammer, og ikke *nyhetsrammer*.

2 Teori

I dette kapitlet vil jeg gjøre rede for teori på framing. Fokuset mitt er på hva framing er, måter å operasjonalisere begrepet på og min tilnærming til det.

2.1 Framing

Framing er et abstrakt begrep som kan være vanskelig å definere helt konkret. Direkte oversatt er framing innramming på norsk, og som ordet antyder handler det om hvordan noe blir presentert. For å forklare begrepet bruker Tewksbury og Scheufele (2009) en sammenligning mellom kunstnere og journalister. Akkurat som at kunstnere er bevisste på hvilken ramme de velger til kunsten sin og hvordan de skal presentere bildet sitt, gjør journalister det samme når de skal skrive en nyhetssak. Forskjellen er at kunstnere er bevisste på denne prosessen, mens journalister oftere kan være ubevisste på at dette skjer.

Framing har sin opprinnelse fra psykologi, og da særlig fra Tversky og Kahneman (1981) sin studie som beviste at menneskers handlinger blir påvirket av hvordan valgmulighetene deres blir lagt fram. I studien presenterte de samme hypotetiske hendelse – at en asiatisk sykdom som forventet å drepe 600 personer skulle spre seg i USA – til to ulike testgrupper. Hver av gruppene fikk to alternativer å velge mellom for hvordan de skulle takle denne sykdommen. Begge gruppene fikk de samme alternativene – de var bare formulert annerledes. Gruppe 1 fikk alternativene: 1) å redde 200 personer, eller 2) en 1/3 sjanse til å redde alle 600 og 2/3 sjanse at ingen vil kunne reddes. De fleste svarte alternativ én. Gruppe 2 fikk alternativene: 1) at 400 ville dø, eller 2) at 1/3 sjanse for at ingen vil dø, og 2/3 sjanse for at 600 vil dø. De fleste svarte her alternativ to. Resultatene fra studien viste at folk velger det alternativet som gjør at de unngår risiko, når alternativene handlet om potensielle gevinster (antall overlevende). Når alternativene antydte potensielle tap (antall døde), søker folk risiko. Ut fra dette har de vist at valgene mennesker tar, vil kunne påvirkes av hvordan man presenterer, eller rammer inn, informasjon.

Disse eksemplene viser hva framing handler om og at det faktisk finnes, men det gir likevel ikke en klar definisjon på hva framing faktisk er. Den mest siterte definisjonen på framing er ifølge Matthes (2009) fra Entman (1993, s. 52). Definisjonen hans inneholder fire elementer: problemdefinisjon, årsakstolkning, moralske evalueringer og løsningsforslag. Entman (1993) definerer framing som:

«To frame is to select some aspects of a perceived reality and make them more salient in a communicating context, in such a way as to promote a particular problem definition, causal interpretation, moral evaluation, and/or treatment recommendation for the item described» (Entman, 1993, s. 52).

Entman (1993) understreker at en nyhetsramme, eller en frame, ikke trenger å inkludere alle disse elementene. Nyhetsrammene kan finne sted i minimum fire ulike steg i kommunikasjonsprosessen: hos avsender, i teksten, hos mottakeren og i kulturen. Selv om dette er den mest siterte definisjonen, finnes det også andre tilnærminger og definisjoner på framing.

For eksempel beskriver Hertog og McLeod (2001) at nyhetsrammer gir oss konteksten vi trenger for å forstå nye fenomener. Definisjonen til Tankard, Hendrickson, Silberman, Bliss & Ghanem (1991), sitert i Tankard (2001, s. 100), fokuserer på at en nyhetsramme gir en kontekst og antyder hva en sak eller et tema er gjennom selektering, vektlegging, ekskludering og utdyping. de Vreese (2005, s. 53) definerer en nyhetsramme som «vektlegging av fremtredende aspekter i omtalelsen av et emne». Fellesnevneren for disse definisjonene er at nyhetsrammer fremhever noe, og gir oss som mottakere en kontekst for å kunne forstå et fenomen eller en sak. Denne oppsummeringen kan høres forvekslende lik ut som agendasettingsteori. Framing og agendasettingsteori har flere ganger blitt sammenlignet og påpekt som én side av samme sak (Scheufele, 1999). Likevel er det tydelige forskjeller mellom begge teoriene. de Vreese (2005) skiller teoriene slik: agendasettingsteori handler om utvelgning og eksponeringen av saker og makten mediene har til å velge ut og sette saker på agendaen, mens framing handler om hvordan disse sakene blir presentert.

Entman (1993) er en av få som beskriver hva en nyhetsramme inneholder, og dermed gir en pekepinn på hvordan en ramme kan identifiseres. Dette er egentlig kjernen til problemet med framing. Forskingen på feltet er svært spredt, og det mangler en klar operasjonalisering av begrepet og fokus på reliabilitet. Da Entman (1993) presenterte sin definisjon av begrepet, uttrykte han også bekymring over hvor spredt innfallsvinklene til framing var, og mangelen på et helhetlig perspektiv på hvordan man identifiserer nyhetsrammer i en tekst. Dette er det også mange andre forskere på feltet som problematiserer. Blant annet Tankard (2001, s. 97) som skriver at problemet er at begrepet frame, eller ramme, brukes nesten som en metafor, og at forskningen på feltet tradisjonelt sett har vært veldig subjektivt uten klare operasjonaliseringer. Også Scheufele (1999), de Vreese (2005), Matthes og Kohring (2008), Matthes (2009) har uttrykt samme bekymring.

Hva inneholder egentlig en nyhetsramme og hvordan kan vi identifisere en? Entman (1993) mener at en ramme inneholder en problemdefinisjon, årsakstolkning, moralsk evaluering og/eller et løsningsforslag. Da Matthes og Kohring (2008) presenterte et forslag til metodologisk forbedring av kvantitativ forskning på framing, baserte de seg på Entman (1993), og spilte videre på de fire elementene hans. Forbedringen til Matthes og Kohring (2008) gikk ut på å ordentlig operasjonalisere disse begrepene og hvordan de kunne identifiseres i tekstene de skulle analysere. En problemdefinisjon inneholder hovedproblemet i teksten og den viktigste aktøren som diskuterer problemet. En årsakstolkning ser etter de som er ansvarlig for risiko eller fordeler i en sak. En moralsk evaluering kan være positiv, negativ eller nøytral, og vurderer risiko og fordelsevalueringene ut fra hvordan de blir fremstilt i saken. Et løsningsforslag kan omfatte en oppfordring til en bestemt handling. Dette identifiseres deretter i teksten, kodes og til slutt gjennomføres en klyngeanalyse.

Gjennom diskusjoner på et forskningsseminar i 1990 identifiserte Tankard (2001) og Hendrickson, Silberman, Bliss & Ghanem elleve ulike punkter for å identifisere framing: overskrifter, underoverskrifter, bilder, bildetekst, ingress, valg av kilder, sitater, store sitater, logoer, statistikk, konkluderende utsagn og avsnitt. Denne tilnærmingen til framing kaller han «lists of framing», og disse punktene skal brukes til å identifisere én nyhetsramme til én artikkel.

Semetko og Valkenburg (2000) gjennomførte en metaanalyse for å finne ut av hvilke nyhetsrammer som går igjen og tidligere har blitt observert i mediene. Gjennom 20

spørsmål var målet deres å identifisere de fem vanligste nyhetsrammene fra andre framingstudier, og se om disse også fantes i nyhetsbildet. De fant fem generiske nyhetsrammer: ansvarsfordelings-rammen, menneskelig interesse-rammen, konflikt-rammen, moral-rammen og økonomiske konsekvenser-rammen. Denne studien har i ettertid bidratt til en slags enighet om at dette er fem generiske nyhetsrammer en kan bruke som utgangspunkt i framinganalyser.

Studien til de Vreese (2005) har som hensikt å sette fokus på og forbedre den inkonsekvente bruken av begrepet og tilnærmingen til framing. Han viderefører typologien fra Semetko og Valkenburg (2000) med generiske rammer, og presenterer dens motpart, temaspesifikke rammer. Temaspesifikke nyhetsrammer er en induktiv tilnærming til framing, og er som navnet tilsier kun relevant for spesifikke temaer (de Vreese, 2005). Fordelen med temaspesifikke nyhetsrammer er at de kan spesifiseres og tilpasses til ett tema, men ulempen er at dette gjør det vanskelig å generalisere forskjellige studier, sammenligne og bruke funnene som bevis i teoribygging. Ved å ikke ha en fast tilnærming til framing er det lett for forskere å bli påvirket til å finne de bevisene de leter etter, og som underbygger deres hypoteser (Hertog & McLeod, 2001).

De generiske nyhetsrammene blir presentert som en løsning på utfordringene de temaspesifikke rammene bringer med seg, siden de kan identifiseres uavhengig av tema, tid og i forskjellige kulturelle kontekster (de Vreese, 2005). Likevel har også generiske rammer problemer. Matthes og Kohring (2008) har identifisert fem kategorier av metodiske tilnærminger til framinganalyser. De plasserer generiske rammer i en kategori de kaller deduktiv tilnærming til nyhetsrammer. De understreker at ulempen er at en kan gå glipp av andre viktige rammer som ikke på forhånd var definert. Dette krever derfor god oversikt over hvilke viktige rammer som finnes i teksten på forhånd, for å kunne være sikker på at de generiske rammene passer til datamaterialet.

Som nevnt kan nyhetsrammer altså være generiske eller temaspesifikke, og det finnes ulike måter å identifisere rammene på. En annen faktor som er viktig å se på, er prosessen bak konstruksjonen av nyhetsrammer. Carragee og Roefs (2004) etterlyser at forskning på framing bør fokusere mer på politisk og sosial makt som kan påvirke framingen i mediene. Det de refererer til kalles *frame building*, eller rammebygging på norsk. *Frame building* omhandler hvordan nyhetsrammer blir skapt, og hvilke prosesser som påvirker journalister når de lager rammene (Scheufele, 1999). Det finnes tre kilder til påvirkning i rammebyggingsprosessen. Den første er journalisten selv, og han eller hennes ideologier, holdninger og normer. Den andre faktoren er mediet, og handler om hvilken type medium det er samt eventuell politisk orientering. Den tredje faktoren er eksterne kilder, som politiske aktører, myndigheter, interessegrupper eller andre. Scheufele (1999) mener det er sannsynlig at rammebyggingsfunksjonen til massemediene har større innvirkning på nye fenomener, hvor det ikke er etablert noen rammer enda.

Ved å vite mer om effekten av framing, vil en få en bedre forståelse om hvorfor min studie er relevant. Studien til Tversky og Kahneman (1981) beviste at valgene mennesker tar, påvirkes av hvordan man rammer inn informasjon. Entman (1993) er også enig i dette. Han skriver at når mediene fremhever biter av informasjon, kan de påvirke hvordan folk flest forstår eller husker en sak. Altså handler effekten av framing om kommunikasjonseffekter som ikke skyldes forskjeller i *hva* som blir kommunisert, men heller variasjoner i *hvordan* informasjon blir innrammet (Scheufele & Iyengar, 2012). For Smittestopp sitt tilfelle betyr dette at nyhetsrammene som brukes vil påvirke

oppfatningen til folk, og hvorvidt de er villige til å bruke appen. Dette er spesielt viktig, siden appen var et nytt sosialt fenomen, som ingen hadde personlige erfaringer med fra før. Vi kan derfor anta at rammene som brukes i dekingen av appen får særlig stor makt til å påvirke allmennhetens oppfatning.

2.1.1 Min tilnærming til framing

Litteraturgjennomgangen viser at framing kan være et abstrakt begrep og ha problemer med reliabilitet. Det er derfor viktig å spesifisere hvilken tilnærming jeg vil ha til framing i denne oppgaven.

Ettersom dette er en casestudie, er min vurdering at en analyse med generiske rammer fra Semetko og Valkenburg (2000), ikke vil gi meg nok detaljerte og spesifiserte funn. Rammene jeg skal analysere bør være tilpasset det jeg kan forvente å finne i dekingen av Smittestopp-appen. Dessuten, en av fordelene med en kvalitativ studie er at jeg kan identifisere rammer jeg ikke hadde forventet på forhånd. Jeg ønsker derfor å bruke temaspesifikke nyhetsrammer i denne casestudien.

Jeg baserer min tilnærming til framing og nyhetsrammer på Entman (1993) sin definisjon med de fire rammeelementene. Videre er mitt hovedfokus på steg to – framing i tekster. Én ramme kan inneholde flere deler: en definisjon på et problem, en tolkning av årsaker til problemet, en moralsk evaluering og/eller et forslag til hvordan løse problemet. Matthes og Kohring (2008), som videreutviklet Entman (1993) sin definisjon av framing, skriver at deres metode også kan brukes til mindre analyseenheter, eksempelvis avsnitt i en nyhetsartikkel. Jeg vil benytte meg av operasjonaliseringen av de fire elementene til Matthes og Kohring (2008). På denne måten legges et solid grunnlag for at analysen skal bli både reliabel og sammenlignbar med tidligere forskning på framing.

3 Tidligere forskning

Det finnes ingen tidligere studier som tar for seg framing av smittesporingsapper, siden temaet er snevert og svært nytt. For å finne tidligere forskning som kan være relevant for min studie, har jeg valgt å lete etter framingstudier på tre forskjellige områder: framing av personvern-utfordringer, framing av helseutfordringer, pandemier og epidemier, og framing av teknologi. Dette dekker flere deler av Smittestopp sine viktigste faktorer.

For å finne relevant tidligere forskning søkte jeg i forskjellige databaser, som Google Scholar, Oria, Web of Science og Scopus. Søkeordene jeg brukte var forskjellige kombinasjoner av «media framing», «framing», «nyhetsrammer», og «privacy», «privacy issues», «health issues», «pandemic», «covid-19», «epidemic», «technology», «teknologi», «emerging technologies» og «Internet».

3.1 Framing av personvernutfordringer

I litteraturgjennomgangen av framing personvernutfordringer fant jeg tre rammer som gikk igjen på tvers av de tre studiene, med litt variasjon. Oversikten i Tabell 1 viser at de fleste studiene benytter temaspesifikke rammer. Dette er grunnen til at det finnes få overlappende rammer. Jeg har derfor også tatt med noen ekstra rammer som er relevante for min studie.

Ett av temaene som preger framing av personvern, er personvern og sikkerhet. Epstein et al. (2014) fant i sin analyse at diskursen rundt personvern i Internet Governance Forum har vært dominert av en «personvern vs. sikkerhets»-ramme. I denne rammen er personvern og sikkerhet to motstridende konsepter. Det vil si at mer personvern fører til mindre sikkerhet i samfunnet og omvendt. Dette kan relateres til at økt personvern for eksempel fører til mindre innsamling av sensitive opplysninger om individer. Samtidig kunne disse opplysningene blitt brukt til å øke samfunnets sikkerhet. de Souza e Silva og Frith (2010) har også lignende funn i sin studie, men denne er litt annerledes enn Epstein et al. (2014). I de Souza e Silva og Frith (2010) fant de overraskende nok at det å miste kontrollen over informasjon om ens lokasjon ikke ble innrammet som noe skummelt eller som uønsket overvåking. Det blir heller innrammet som noe kjærkomment og beroligende. Nyhetsartiklene hevdet at å utstyre personer en er glad i med lokasjonsbevisste mobiltelefoner kunne øke sikkerheten deres, og forsikre at de er trygge. Personvern og sikkerhet er i denne rammen altså ikke to motstridende konsepter; i stedet kan personopplysninger føre til sikkerhet.

I Smith et al. (2011) sin litteraturgjennomgang av personvernrelatert forskning fant de mye fokus på debatten om personvern som en rettighet. Dette er også et tema i forskningen på nyhetsrammer rundt personvern, men her stilles det ikke spørsmål om personvern er en rettighet, det er allerede en opplagt sannhet. Både Epstein et al. (2014) og Fornaciari (2014) har funnet denne rammen i sine studier. I begge studiene refererer denne rammen til personvern som en grunnleggende menneskerettighet, og noe som er viktig å beskytte.

Tabell 1 Litteraturgjennomgang personvern

Studier	Informasjon om studiene og sentrale funn
Epstein et al. (2014)	Metode Automatisert kvalitativ diskursanalyse, temaspesifikke rammer.
	Om studien Studien ser på ulike aktører sin framing av personvern i debattene i Internet Governance Forum (IGF) fra 2006 til 2011. IGF beskriver seg som et forum som skal bringe ulike aktører sammen som likeverdige, og diskutere offentlige politiske spørsmål om Internett (IGF, u.å). Selv om studien ikke tar for seg nyhetsrammer rundt personvern i media, er dette relevante funn som kan ha overføringsverdi til min oppgave. De analyserte 94 transkripsjoner fra møter i IGF.
	Sentrale funn Funnene viser at diskursen rundt personvern uavhengig av aktør, har vært dominert av en personvern versus sikkerhets-ramme. De fant også at ulike aktører bruker ulike rammer. Sivilsamfunnet bruker ofte rammen «personvern må beskyttes», myndighetene bruker rammen «personvern vs. sikkerhet», internasjonale statlige organisasjoner bruker rammen «personvern som rettighet», og private aktører bruker rammen «personvern som handelsvare». Resultatene fra studien gir en forventning om at medias framing av personvernutfordringer vil være forskjellig, alt etter hvilken aktør som får taletid.
Fornaciari (2014)	Metode Kvalitativ og kvantitativ innholdsanalyse, temaspesifikke rammer.
	Om studien Studien ser på medias framing av personvern i 2473 artikler i to amerikanske aviser siden 1980-tallet.
	Sentrale funn Resultatene viser at amerikanske nyhetsmedier bruker syv nyhetsrammer: «verdien av sannhet», «forventet flyt», «fundamentalt personvern», «handel av personvern», «personvern er dødt», «relasjoner» og «brukeres ansvar». Fant også at bruken av rammen fundamentalt personvern minker, mens bruken av den kommersielle verdien av personopplysninger øker.
de Souza e Silva og Frith (2010)	Metode Kvalitativ diskursanalyse, temaspesifikke rammer.
	Om studien I studien analyseres mediedekningen rundt «lokasjonsbevisste» mobiltelefoner i store, internasjonale og amerikanske aviser fra 1. februar til 1. juni 2009. De analyserte 83 nyhetsartikler.
	Sentrale funn Funnene deres viser at nyhetsartiklene fokuserte på to ulike temaer rundt lokasjonsbevisste enheter: tap av privat lokasjonsdata og muligheten til å kontrollere og personalisere offentlige rom.

Motpolen til debatten om personvern kan regnes som en rettighet, er debatten om personvern som handelsvare (Smith et al., 2011). Forskerne på denne siden mener at personvern ikke er en absolutt rettighet, men at personvern er underlagt prinsippene for kostnads-nytte-analyse. Fornaciari (2014) beskriver denne rammen som idéen om at personlig informasjon har blitt en handelsvare som kan innsamles, selges, kjøpes og brukes for profitt. Denne rammen tar for seg hvordan personvern, i moderne vestlige

samfunn, i økende grad har blitt en vare som tilbys av forbrukerne. I de Souza e Silva og Frith (2010) sin studie om mediedekningen av lokasjonsbevisste mobiltelefoner er personvern og annonsering en bekymring mediene har rundt personvern. Dette handler om at frykten for tap av personvern, der store selskaper eller staten kan bruke enkeltpersoners lokasjon for å spore dem uten deres kunnskap. Epstein et al. (2014) fant også denne rammen i sin studie, hvor den særlig ble brukt under fremveksten av sosiale medier.

Fornaciari (2014) har også funnet to andre rammer som er relevante for min studie. Rammen «brukernes ansvar» blir beskrevet som idéen om at folk selv er ansvarlig for deres tap av personvern. Denne rammen oppfordrer brukerne til å selv ta ansvar for å styrke internettsikkerhet og personvern. Rammen «verdien av sannhet» blir beskrevet som idéen om at sannhet og transparens er viktigere enn personvern når nasjonale, lokale og den individuelle sikkerhet står på spill. I denne rammen rettfærdiggjøres brudd på personvernet, fordi det er et nødvendig tiltak for å beskytte innbyggerne.

3.2 Framing av helseutfordringer, pandemier og epidemier

I litteraturgjennomgangen av framing av helseutfordringer, pandemier og epidemier, fant jeg åtte rammer som gikk igjen. De fleste studiene er, som Tabell 2 viser, basert på generelle rammer. Mange av rammene går derfor igjen i flere av studiene. Bare Siddiqua et al. (2020) har en induktiv tilnærming, og finner temaspesifikke rammer.

Den første rammen er «medisinsk forskning», og består av informasjon fra forskning som gjør at vi kan forstå helseutfordringene bedre. Rammen finnes i Lee og Basnyat (2013), Shih et al. (2008), Park og Reber (2010) og Siddiqua et al. (2020). I studien til Lee og Basnyat (2013) er denne rammen brukt i 2,5 prosent av pressemeldingene om svineinfluensaen fra de offentlige helsemyndighetene i Singapore. Shih et al. (2008) ser på hvordan New York Times framet tre ulike epidemier: kugalskap, vestnilvirus og fugleinfluensa. Denne rammen ble brukt i 6,8 prosent av mediedekningen av kugalskap, 8,8 prosent av vestnilvirus og 4 prosent av fugleinfluensa. I studien til Park og Reber (2010) er denne rammen brukt i 49,8 prosent av pressemeldingene til de amerikanske helseorganisasjonene. Siddiqua et al. (2020) sin studie er kvalitativ, og nevner derfor ikke hvor ofte denne rammen blir brukt. Derimot er det én av totalt tre rammer som ble identifisert i mediedekningen av koronaviruset. Vi kan derfor anta at rammen ble identifisert en god del i datamaterialet.

Den andre rammen er «konsekvenser». Denne rammen ser på de ulike konsekvensene helseutfordringene eller pandemiene fører med seg. De ulike studiene koder dette forskjellig. Park og Reber (2010) slår økonomiske, sosiale og politiske konsekvenser sammen i én kategori. Deres funn viser at denne rammen brukes totalt 15,5 prosent i pressemeldingene fra de tre helseorganisasjonene. Siddiqua et al. (2020) fokuserer kun på sosiale og økonomiske konsekvenser. Denne studien er som nevnt kvalitativ, og har derfor ikke tall som viser hvor mye rammen er brukt. Vi kan derimot anta at den, i likhet med «medisinsk forskning», ble identifisert en god del i datamaterialet.

Tabell 2 Litteraturgjennomgang helseutfordringer

Studier	Informasjon om studiene og sentrale funn
Shih et al. (2008)	<p>Metode Kvantitativ innholdsanalyse, generiske rammer.</p> <p>Om studien Shih et al. (2008) ser på hvordan New York Times framet tre ulike helseepidemier: kugalskap, vestnilvirus og fugleinfluensa. Deres utvalg var på 688 nyhetsartikler.</p> <p>Sentrale funn Felles for alle tre epidemiene var at nyhetsrammene «handling» og «konsekvenser» var mest fremtredende. De identifiserte også fire andre nyhetsrammer: «konflikt», «nye beviser», «usikkerhet» og «beroligelse». Disse varierte i fremtredelse i epidemiene.</p>
Siddiqua et al. (2020)	<p>Metode Kvalitativ innholdsanalyse, temaspesifikke rammer.</p> <p>Om studien Siddiqua et al. (2020) ser på mediedekningen av COVID-19 i eliteaviser i Pakistan fra i april 2020. De analyserte 45 nyhetsartikler.</p> <p>Sentrale funn Studien fant tre ulike rammer: «vitenskapelig forskning» og «utvikling relatert til pandemien», «størrelse på pandemien», «pandemiens sosiale og økonomiske innvirkninger».</p>
Lee og Basnyat (2013)	<p>Metode Kvantitativ innholdsanalyse, generiske rammer.</p> <p>Om studien Lee og Basnyat (2013) ser på hvordan offentlige helseinstitusjoner sine pressemeldinger ble brukt i nyhetsdekningen av svineinfluensapandemien i Singapore. De analyserte 215 pressemeldinger og nyhetsartikler.</p> <p>Sentrale funn Resultatene deres viser at i prosessen med utvikling av nyheter fra en pressemelding, blir informasjonen fra pressemeldingen endret. Journalistene bruker ikke nyhetsrammene fra myndighetene slavisk, men endret dem. De fant rammene «generell og forebyggende informasjon», «behandling», «medisinsk forskning» og «personlige historier».</p>
Kee et al. (2010)	<p>Metode Kvantitativ innholdsanalyse, generiske rammer.</p> <p>Om studien Kee et al. (2010) ser på framing av svineinfluensa i fire Malaysiske aviser, og baserte seg på de fem generiske rammene fra Semetko og Valkenburg (2000). De analyserte 1542 nyhetsartikler.</p> <p>Sentrale funn De fant at «ansvarsfordelings-rammen» var mest brukt, etterfulgt av «moral», «menneskelig interesse», «konflikt» og til slutt rammen om «økonomiske konsekvenser».</p>
Park og Reber (2010)	<p>Metode Kvantitativ innholdsanalyse, generiske rammer.</p> <p>Om studien Park og Reber (2010) undersøkte tre amerikanske helseorganisasjoner sitt PR-arbeid for å innramme helseproblemer gjennom 316 pressemeldinger.</p>

Sentrale funn

Funnene viste at de brukte rammen «medisinsk forskning» mest, og legger vekt på samfunnsansvaret for helseproblemer. De andre rammene de identifiserte var «støtte og læring», «generell informasjon», «sosialt, økonomisk og politisk» og «personlige historier».

Kee et al. (2010) ser bare på økonomiske konsekvenser. Studien deres om framing av svineinfluensa i fire Malaysiske aviser, viser at økonomiske konsekvenser er den rammen som blir brukt minst. Shih et al. (2008) ser på konsekvenser som en helhet. Dette kan være alt fra menneskelig, sosiale og økonomiske innvirkninger eller politiske problemer. Konsekvensrammen var en av to rammer som ble mest brukt, uavhengig av epidemi. Konsekvensrammene blir brukt lite i de fleste studiene, men er særlig fremtredende hos Shih et al. (2008).

Rammen «generell informasjon» handler om generell informasjon knyttet til helseutfordringene, som fakta, statistikk, oppdateringer om smittede og antall døde. Denne rammen finnes i Lee og Basnyat (2013), Park og Reber (2010) og hos Siddiqua et al. (2020). I Lee og Basnyat (2013) fant de at hele 57 prosent av pressemeldingene fra offentlige helseinstitusjoner brukte rammen «generell informasjon». I Park og Reber (2010) sin studie av helseorganisasjoner var tallet mye mindre; bare 15 prosent. I Siddiqua et al. (2020) kalles denne rammen «omfang av pandemien». Igjen, siden dette er en kvalitativ studie er det ikke fokus på hvor mye rammen er brukt.

Rammen «behandling» skildrer informasjon om hvordan man behandler helseutfordringene. Denne rammen finnes hos Lee og Basnyat (2013) og Shih et al. (2008). Hos Lee og Basnyat (2013) er 1,3 prosent av pressemeldingene kodet med denne rammen. I studien til Shih et al. (2008) var dette en av de mest brukte rammene.

Rammen «personlige historier» har et personlig fokus, hvor personlige anekdoter eller sykdomshistorier fra pasienter kommer frem. Rammen blir brukt i både Park og Reber (2010) og Lee og Basnyat (2013). Park og Reber (2010) fant at bare 2 prosent av rammene brukt i pressemeldingene fra helseorganisasjonene var personlige historier. Dette begrunner de med at det er forventet at helseorganisasjoner skal gi informasjon om ny forskning og utviklingen på feltet, i stedet for å dele personlige historier om pasienter og deres familier. Lee og Basnyat (2013) fant at bare 0,6 prosent av pressemeldingene brukte denne rammen.

Rammen «konflikt» fokuserer på forskjellige meninger, diskusjoner og uenigheter. Denne rammen finnes i Shih et al. (2008) og Kee et al. (2010). I begge studiene ble ikke denne rammen identifisert særlig mye.

3.3 Framing av ny teknologi

I litteraturgjennomgangen av framing av teknologi og bruk av teknologi, fant jeg ti rammer som gikk igjen. Som Tabell 3 viser, er det en miks av temaspesifikke og generiske rammer, men likevel er alle studiene kvantitative. Å finne kvalitative studier som ser på framing av teknologi har vært vanskelig, siden temaet er veldig snevert. Likevel gir denne gjennomgangen et innblikk i hvilke nyhetsrammer som brukes i mediedekningen av ulike teknologier.

Tabell 3 Litteraturgjennomgang teknologi

Studier	Informasjon om studiene og sentrale funn
Rössler (2001)	<p>Metode Kvantitativ innholdsanalyse, generiske rammer.</p> <p>Om studien Denne studien ser på tyske mediers framing av Internett fra 1995-1998. Han baserer sin operasjonalisering av argumentasjonsmønstre fra Beck og Vowe (1995) sin typologi med åtte mønstre. I min gjennomgang er argumentasjonsmønstrene sett på som nyhetsrammer. Det totale utvalget var 374 artikler.</p> <p>Sentrale funn Funnene viser at de fleste sakene om Internett har positiv innramming, og her er de vanligste mønstrene «økonomisk optimistisk» og «euforisk». I saker med negativ framing er de mest brukte mønstrene «realistisk blick» og «apokalyptisk». De resterende mønstrene er «politisk handling», «pragmatisk», «økonomisk pessimistisk» og «politisk kritikk».</p>
Chia (2019)	<p>Metode Kvantitativ innholdsanalyse, generiske rammer.</p> <p>Om studien Studien analyserer mediedekningen om «cyber vigilantism» i Kina, Hong Kong og Taiwan fra 2006 til 2015. Dette begrepet handler om personer på nettet som tar loven i egne hender, og er derfor ikke en studie om teknologi i seg selv, men en måte å bruke teknologien på. De hadde et utvalg på 1305 artikler.</p> <p>Sentrale funn Studien bruker bare seks ulike argumentasjonsmønstre, inspirert av Rössler (2001). De positive er «euforisk», «samfunnsreaksjon», «pragmatisk». De negative er «apokalyptisk», «lovregulering» og «realistisk blick». Også her var det mer positiv enn negativ framing.</p>
Sun et al. (2020)	<p>Metode Kvantitativ innholdsanalyse, generiske og temaspesifikke rammer.</p> <p>Om studien Studien analyserer mediedekningen av kunstig intelligens i fire store amerikanske aviser. De bruker også samme operasjonalisering som Rössler (2001), og har også identifisert internasjonal konkurranse. Utvalget deres var på 1776 artikler.</p> <p>Sentrale funn Også her positiv framing mest brukt, og bare en liten del er negativt innrammet. Argumentasjonsmønstrene de fant er: «euforisk», «økonomisk optimistisk», «statlig støtte», «pragmatisk» og «internasjonal konkurranse».</p>
Freeman og Freeland (2016)	<p>Metode Kvantitativ innholdsanalyse, temaspesifikke rammer.</p> <p>Om studien Freeman og Freeland (2016) ser på framing av «unmanned aerial vehicles» (UAVs) i USA fra 2011 til 2014. De analyserte 1873 nyhetsartikler.</p> <p>Sentrale funn Det ble identifisert syv ulike nyhetsrammer, og disse delte de opp i tre kategorier: fordels-, risiko- og lovreguleringsrammer. Fordelsrammene var «økonomisk utvikling», «innflytelse fra borgere», «bruksområder» og «global konkurranse». Risikorammene var «personvern» og «sikkerhet».</p>

	Lovreguleringsrammen het «lovverk og regler». Funnene viser at fordelsrammene er brukt mest, og står for 78 prosent av dekningen av UAVs. Risikorammene hadde 15 prosent av dekningen, og lovreguleringsrammen 7.
Chuan et al. (2019)	Metode Kvantitativ innholdsanalyse, generiske og temaspesifikke rammer.
	Om studien En studie om kunstig intelligens i fem store amerikanske aviser fra 2009 til 2018. Totalt analyserte de 399 nyhetsartikler.
	Sentrale funn Delte også opp framing i positiv og negativ retning, denne gangen ble kategoriene kalt risiko og fordeler. Innen risikoframming fant de «tap av arbeidsplasser», «personvern», «misbruk», «etikk», «trussel mot menneskelig eksistens». Av fordelsrammer fant de «økonomi», «velvære» og «å redusere biaser». Også her ble fordelene ved teknologien omtalt mest.
Donk et al. (2012)	Metode Kvantitativ innholdsanalyse, temaspesifikke rammer.
	Om studien En studie om framing av nanoteknologi i ni tyske aviser fra 2000 til 2008. Totalt analyserte de 1807 artikler.
	Sentrale funn Resultatene viser at framingen av nanoteknologi er positiv og understreker de medisinske og økonomiske fordelene. Den kritiske dekningen er begrenset. Det ble identifisert fire rammer: «Forskning og utvikling», «økonomiske fordeler», «ambivalens» og «medisinske fordeler».

Rammen «økonomi» beskriver de økonomiske innvirkningene teknologien fører med seg. De fleste studiene fokuserer på de økonomiske fordelene teknologien kan gi, som for eksempel nye arbeidsplasser, mens andre studier ser på både fordeler og ulemper. I Donk et al. (2012) heter denne rammen «økonomiske fordeler» og finnes i 28 prosent av artiklene deres. Dette gjør den til den nest mest brukte rammen. I Freeman og Freeland (2016) heter rammen «økonomisk utvikling», og fokuserer også på fordeler. Denne rammen ble identifisert flest ganger i datamaterialet, og finnes i to tredjedeler av artiklene. Chuan et al. (2019) operasjonaliserer framing litt annerledes. Økonomi er ikke en ramme, men en av underkategoriene innenfor fordeler. Denne fordelene ble kodet i hundre artikler, og er den nest mest kodede fordelene i studien. Rössler (2001) og Sun et al. (2020) har også en litt annerledes operasjonalisering av framing. Det jeg tolker som deres nyhetsrammer er det de kaller argumentasjonsmønstre. Her har de både en økonomisk optimistisk ramme, og en pessimistisk. I Rössler (2001) var 28,4 prosent kodet som «økonomisk optimistisk» og 3,4 prosent kodet som «økonomisk pessimistisk». Også i Sun et al. (2020) var «økonomisk optimistisk» kodet mest, med 79 ganger, mot pessimistisk som ble kodet 38 ganger. Dette utgjør henholdsvis 10 og 5 prosent. En fellesnevner for alle studiene er at nyhetsrammer om økonomiske fordeler har stor utbredelse i framing av teknologi.

Den andre rammen er «apokalyptisk og trussel mot menneskelig eksistens», og har et teknologideterministisk syn. Rammen handler om at teknologien vil være katastrofalt for både enkeltpersoner og samfunnet, siden vi ikke vil klare å kontrollere den. I Chuan et al. (2019) er en av risikoene som er kodet minst. Dette gjelder også for studiene til Rössler (2001) og Sun et al. (2020). Dette mønsteret er identifisert i 6 prosent av

datamaterialet til Rössler (2001). Sun et al. (2020) oppgir at dette er identifisert i 38 av totalt 733 argumentasjonsmønstre, som utgjør rundt 5 prosent. Hos Chia (2019), er prosenten noe høyere. Rammen er identifisert i 14,7 prosent av datamaterialet. Dette er med andre ord ikke en ramme som er svært utbredt.

Den tredje rammen er «realistisk blikk» og handler om at teknologien bare har begrenset potensiale, og ikke er et universalmiddel for alt. I Rössler (2001) er dette identifisert i 9 prosent av alle argumentasjonsmønstrene. I Chia (2019) er det 7,9 prosent, mens i Sun et al. (2020) er dette identifisert i 118 av totalt 733 argumentasjonsmønstre, og utgjør derfor rundt 16 prosent. Dette er heller ikke en veldig utbredt nyhetsramme rundt teknologi.

Den fjerde rammen er «euforisk», og har svært positive evalueringer rundt teknologien, dens fremtid og bruksområde. I Rössler (2001) utgjør denne 25,4 prosent av alle argumentasjonsmønstrene som ble identifisert i datamaterialet. I Chia (2019) og Sun et al. (2020) er prosentene lavere, med henholdsvis 9,7 og 6,8. Det er derfor litt uklart å si noe om hvor utbredt denne rammen er i framingen av teknologi.

Den femte rammen er «pragmatisk», og har et praktisk syn på hva teknologien kan brukes til. I Rössler (2001) utgjør dette mønsteret 17 prosent, i Chia (2019) 11,7 prosent og i Sun et al. (2020) 38,6 prosent. Også her er det vanskelig å konkludere med hvor utbredt rammen er innenfor framing av teknologi. Likevel er ikke dette rammen som blir identifisert minst.

Den neste rammen er «global konkurranse», og handler om at en av fordelene med å ta i bruk teknologien vil være å holde tritt i konkurransen mellom landene globalt. Dette gjelder spesielt teknologier som vil kunne brukes som innen sikkerhet og militære formål. I Freeman og Freeland (2016) og Sun et al. (2020) er denne rammen identifisert få ganger, og er en av de minst brukte argumentasjonsmønstrene.

Den syvende rammen er «lovverk og regler», og omhandler viktigheten av å etablere lover og regler for å regulere teknologien. Denne rammen finnes i Freeman og Freeland (2016) og Chia (2019). I begge studiene utgjør denne rammen rundt 5 prosent av rammene som ble identifisert i datamaterialet.

Den åttende rammen er «personvern», og handler om personvernutfordringene teknologien fører med seg. Denne rammen finnes i Freeman og Freeland (2016) og Chuan et al. (2019). I begge studiene er dette en mye brukt risikoramme. I Freeman og Freeland (2016) er personvern mest brukt, mens personvern er den tredje mest brukte i Chuan et al. (2019).

Den siste rammen er «politisk kritikk» og retter ansvaret for å regulere teknologien mot politikerne, slik at den ikke forårsaker alvorlige problemer. I Rössler (2001) blir politisk kritikk brukt i 4,9 prosent av argumentasjonsmønstrene, mens i Sun et al. (2020) er dette rundt 8 prosent.

3.4 Hva tar jeg med meg fra litteraturgjennomgangen?

Litteraturgjennomgangen viser at det finnes flere forskningsgap. Blant annet er det få kvalitative framingstudier, det er ingen framingstudier om Smittestopp og det er også mangel på framingstudier fra Norge. Disse gapene vil min studie fylle.

I tillegg tar jeg med meg det faktum at det er veldig mange varierte nyhetsrammer. Noen har lignende innhold, men forskjellige navn. Siden dette er en induktiv casestudie, er det lite sannsynlig at jeg vil benytte samme navn som andre studier har gjort på sine rammer. Det er derfor viktig å sammenligne innholdet i rammene mine med innholdet i rammene i litteraturen, slik at en kan finne eventuelle likheter og forskjeller.

4 Metode

I dette kapitlet vil jeg først begrunne valg av metode, presentere utvalgsprosessen og datainnsamlingen. I tillegg vil jeg se på hvordan jeg utarbeidet kodeskjema, hvordan jeg har kodet dataene og hvordan jeg har analysert. Til slutt vil jeg kommentere forskningens kvalitet.

4.1 Kvalitativ innholdsanalyse

For å undersøke framingen av Smittestopp-appen, har jeg utført en kvalitativ innholdsanalyse av pressemeldinger og nyhetsartikler. Kvalitativ innholdsanalyse handler om å induktivt oppsummere og klassifisere elementer eller deler av tekstmaterialet, og deretter sortere dem i kategorier (Scheufele, 2008). Jeg har en induktiv tilnærming, med noen deduktive elementer. Med en induktiv tilnærming utvikler man kategorier direkte ut av datamaterialet (Thomas, 2006). I motsetning til kvantitativ innholdsanalyse, ønsker en ikke i utgangspunktet å kvantifisere eller deduktivt identifisere hvorvidt elementer fra tidligere forskning eller teori finnes i datamaterialet (Scheufele, 2008). I en kvalitativ innholdsanalyse er fokuset å finne sammenhenger og mønstre i tekstmaterialet, men det er likevel mulig å kvantifisere i kvalitative studier under noen omstendigheter. Det vil jeg komme tilbake til i kapittel 4.5.

En fordel med en induktiv kvalitativ tilnærming er at jeg kan identifisere nye rammer i materialet under kodingen. Jeg er derfor ikke begrenset til generiske rammer som allerede er identifisert av andre. Dette er en av studiens store styrker, da temaet ikke er forsket mye på.

4.2 Utvalg og datainnsamling

I denne oppgaven skal jeg undersøke framing i pressemeldinger og nyhetsartikler om den første Smittestopp-appen. Jeg startet utvalgsprosessen med å finne relevante pressemeldinger fra FHI og Datatilsynet, og deretter nyhetsartikler om appen i tre nyhetsmedier.

4.2.1 Pressemeldinger

For å identifisere alle pressemeldingene om appen på nettsidene til Folkehelseinstituttet og Datatilsynet, brukte jeg søkeordet «smittestopp». Jeg filtrerte ut innhold som ikke var relevant, som temasider om Smittestopp-appen, spørsmål og svar-artikler og blogginnlegg. Jeg valgte ut saker som var merket med kategorien «Nyhet» hos FHI, og «Aktuelle nyheter 2020» hos Datatilsynet. I dette søket fant jeg pressemeldinger fra 10. april 2020.

For å forsikre meg om at jeg ikke hadde oversett pressemeldinger og nyhetssaker som ble publisert før appen fikk navnet Smittestopp, gjennomførte jeg et nytt søk på både FHI og Datatilsynet sine nettsider. Jeg brukte søkeordet «app», og gikk gjennom resultatene manuelt. I denne prosessen fant jeg relevante pressemeldinger fra 27. mars som ikke brukte navnet på appen, men omtalte den som en «app for smittesporing».

Pressemeldingene var utgangspunktet for tidsperioden for søket etter nyhetsartikler, og den endelige perioden ble derfor 27. mars til 11. september, ettersom fokuset endret seg til den andre versjonen av Smittestopp-appen.

4.2.2 Nyhetsartikler

Valget av hvilke nyhetsmedier er tatt på bakgrunn av flere faktorer. For det første måtte dette være landsdekkende nyhetsmedier som også distribuerer nyhetene sine på nett. På denne måten ville jeg finne artikler som reflekterte den offentlige diskusjonen. For det andre måtte disse nyhetsmediene ha et betydelig opplag/lesere, slik at de hadde et større nedslagsfelt enn lokalaviser. For det tredje måtte det være ulike typer nyhetsmedier. Dette fordi jeg ville ha muligheten til å sammenligne eventuelle forskjeller og likheter i bruk av nyhetsrammer mellom ulike typer nyhetsmedier. Jeg ønsket å se på én tabloidavis og en dagsavis, i tillegg til å sammenligne dette med en offentlig rikskringkaster, som i dette tilfellet er nrk.no, NRK sin nettavis. Den største tabloidavisen i Norge er Verdens Gang og den største dagsavisen i Norge er Aftenposten, ifølge opplagstall fra andre halvår i 2020 (Mediebedriftene, 2021). Nr.no, VG og Aftenposten er derfor de tre nyhetsmediene jeg tar for meg i denne oppgaven.

For å finne relevante nyhetsartikler om Smittestopp-appen, brukte jeg mediearkivet Atekst Retriever. Jeg søkte etter artikler i tre omganger. I første omgang søkte jeg etter artikler med «smittestopp» i ingressen eller tittelen. Dette fordi jeg ønsket at hovedtemaet for saken skulle være Smittestopp-appen. Perioden for søket ble tatt ut fra perioden med relevante pressemeldinger, 27. mars til 11. september 2020. Jeg fikk et betydelig antall treff, hvor mange av artiklene var på under 100 ord. Etter å ha gått gjennom disse korte artiklene, oppdaget jeg at informasjonen som kom frem her ble til lengre artikler senere. Dette var bare siste nytt-meldinger for å få ut ny informasjon kjapt. Jeg valgte derfor å utelate disse. Videre lastet jeg ned både debattartikler, kommentarer og rene nyhetsartikler.

Det andre søket gjorde jeg for å finne artiklene som ble skrevet før appen fikk navnet Smittestopp. Den første pressemeldingen fra FHI som omtalte appen uten navn var 27. mars, og den første meldingen hvor de brukte navnet var 10. april. Med søkeordet «app» i de tre avisene i denne tidsperioden, fikk jeg opp en rekke resultater som ikke omhandlet Smittestopp. For å luke ut alt som ikke handlet om appen, gikk jeg gjennom søkeresultatene manuelt, og endte opp med fem artikler.

Da jeg gikk gjennom disse fem artiklene, fant jeg en setning som lød: «NRK har tidligere skrevet om hvordan det ble planlagt en app, og at vi kunne se hvordan de skulle gjøre nettverksanalyser av hvem som møtte hverandre». Dette tydet på at det fantes ytterligere artikler, før den første pressemeldingen fra FHI. Derfor gjennomførte jeg et tredje søk i Atekst, fra nedstengingen 12. mars til 27. april – igjen med søkeordet «app». Den eneste relevante saken i dette søket, var artikkelen NRK refererte til, som ble publisert 24. mars. Utvalget av avisartikler er derfor fra perioden 24. mars til 11. september.

Til slutt endte jeg opp med 23 pressemeldinger og 58 nyhetsartikler – totalt 81 artikler. Tabell 4 viser en detaljert oversikt over utvalget.

Tabell 4 Datamateriale

Datamateriale						
Hvem?	FHI	Datatilsynet	VG	NRK	Aftenposten	Totalt
Hva?	Pressemeldinger	Pressemeldinger	Artikler	Artikler	Artikler	
Antall	14	9	17	14	27	81

4.3 Kodeskjema

Kodeskjemaet mitt er basert på Matthes og Kohring (2008) sin operasjonalisering av de fire rammeelementene til Entman (1993): en definisjon på et problem, en tolkning av årsaker til problemet, moralske evalueringer og/eller en løsning på problemet. Dette utgjør det deduktive elementet i min studie.

Kodeskjemaet hjalp meg med å identifisere temaspesifikke rammer, altså rammer som er unike for dette temaet. For å identifisere de ulike rammeelementene, lagde jeg spørsmål basert på Matthes og Kohring (2008) sin operasjonalisering av rammeelementene. For å finne problemdefinisjonen, spør forfatterne etter den eller de sentrale temaet eller temaene i artikkelen, og den mest sentrale aktøren. Jeg valgte derfor å stille meg selv spørsmålet: Hva er det sentrale temaet/de sentrale temaene i artikkelen? I tillegg kodet jeg de ulike aktørene i artikkelen. Jeg valgte ikke å velge ut den viktigste, rett og slett fordi jeg trengte en oversikt over alle. Min definisjon på en aktør er en person/bedrift/organisasjon som får, eller tar, ansvar i saken. I en kronikk, for eksempel, kodet jeg forfatterne selv som en aktør. Derimot Google og Apple var ikke nødvendigvis aktører hvis de ble nevnt i en bisetning. For å være en aktør må man enten uttale seg, være direkte eller indirekte ansvarlige eller ha en sentral posisjon i saken.

For å identifisere årsakstolkningen, spør Matthes og Kohring (2008) etter hvem som er ansvarlige for risiko og fordeler rundt problemdefinisjonen. Jeg ønsket også å få med *hvorfor* dette er et problem. Det sier noe om årsaken til at problemdefinisjonen er en sak, og gir kontekst til rammen. Derfor kodet jeg både de ansvarlige aktørene for risiko- og fordelsevalueringene, men også grunnen til at noe er et problem.

De moralske evalueringene identifiserer Matthes og Kohring (2008) ved å se etter risiko- og fordelsevalueringer rundt problemdefinisjonen. For å finne disse evalueringene stilte jeg spørsmålet: Hvilke risiko- og fordelsevalueringer finnes rundt problemdefinisjonen?

I Matthes og Kohring (2008) sin studie har de ikke operasjonalisert løsningsforslag, men de kodet dette punktet som negative eller positive evalueringer. I min studie har jeg valgt å gå bort fra evalueringene, da det i mange tilfeller finnes gode løsningsforslag på de ulike problemdefinisjonene. For å identifisere løsningsforslagene stilte jeg spørsmålet: Blir det presentert ett eller flere løsningsforslag på problemdefinisjonen?

Kodeskjema i sin helhet finnes i Vedlegg 1.

4.3.1 Identifisering av generiske rammer

Jeg forsøkte å identifisere generiske rammer basert på litteraturen på området, men den deduktive tilnærmingen passet ikke datamaterialet. Dette kan komme av at min studie er nytt i forskningssammenheng, og det finnes få studier som gjør noe lignende. De generiske rammene passet rett og slett ikke, og jeg valgte derfor å gå videre med temaspesifikke rammer og en induktiv tilnærming.

4.4 Koding

Kodingen og analysen ble først gjennomført ved hjelp av dataanalyseprogrammet NVivo, men programmet viste seg å ikke oppfylle mine behov. Jeg gikk derfor over på å fylle ut et kodeskjema i Word.

Denne prosessen foregikk på den måten at jeg fylte ut alle spørsmålene artikkelen kunne svare på i kodeskjemaet. Jeg leste én og én artikkel om gangen, og identifiserte de ulike rammeelementene ut fra spørsmålene i kodeskjemaet. For hver nye problemdefinisjon jeg identifiserte i artiklene, fylte jeg ut et nytt skjema. Dette betyr at hvert skjema hadde én problemdefinisjon, og at én artikkel eller pressemelding kunne ha flere problemdefinisjoner.

For å illustrere dette ytterligere, vil jeg gi et eksempel på én av artiklene jeg analyserte. 24. mars publiserte NRK en sak med overskriften: «FHI lager app for å spore folk i kampen mot koronaviruset» (Skille, 2020a). Problemdefinisjonen jeg kodet i dette tilfellet var likt som overskriften, fordi artikkelen handlet om at FHI lagde Smittestopp. Årsakstolkningen til denne problemdefinisjonen var at de skulle samle inn sensitive opplysninger om folk, og at dette ga utfordringer for personvernet. Aktørene som ble holdt ansvarlig for risikoene og fordelene var FHI og Simula. Risikoevalueringen i denne saken var at appen var en trussel for personvernet til folk, siden det er vanskelig å anonymisere store mengder lokasjonsdata. Den ene fordelsevalueringen gikk ut på at appen ville automatisere smittesporingen, gjøre den raskere og mer presis, som igjen ville stoppe epidemien. I tillegg var det en fordelsevaluering som gikk på at appen skulle ta hensyn til personvern og datasikkerhet, og være innenfor regelverket. I denne artikkelen var det ingen løsningsforslag.

Hvis det var rammelementer som ikke fantes i artikkelen ved første øyekast, gikk jeg gjennom den på nytt. Noen artikler hadde ikke alle rammeelementene, og jeg var bevisst på å ikke tilegne artiklene rammeelementer som ikke fantes. Hvis det ble vanskelig å fylle ut skjemaet til en artikkel, la jeg det bort og gikk tilbake til det senere. Disse artiklene hadde ofte flere problemdefinisjoner, og dermed også flere ulike nyhetsrammer. Det ble derfor lettere å identifisere disse nyhetsrammene etter en pause fra artikkelen. I tillegg hadde jeg konteksten fra resten av datamaterialet i bakhodet, som hjalp meg med å identifisere nyhetsrammene jeg ikke så i første runde.

Til tross for flere gjennomganger, identifiserte jeg ikke problemdefinisjoner i alle artiklene eller pressemeldingene. For eksempel en pressemelding fra Datatilsynet 24. juni, hvor de informerer om at de har mottatt svar fra FHI om det midlertidige forbudet av behandling av personopplysninger fra appen. Dette har jeg ikke kategorisert som en ramme, siden det ikke finnes en ordentlig problemdefinisjon i pressemeldingen. Noen av sakene hadde problemdefinisjoner, men ikke andre rammeelementer. Et eksempel på dette er en pressemelding fra FHI 24. juni, hvor problemdefinisjonen er at de ikke er enige i Datatilsynets vurderinger av appen. Det finnes en årsakstolkning, men ingen moralske evalueringer eller løsningsforslag. Jeg har derfor satt en grense på at alle rammene mine måtte ha en problemdefinisjon, men også minimum tre andre rammeelementer. Ikke alle artiklene i en ramme trenger å oppfylle kravet om tre elementer, men totalt må rammen bestå av minimum tre. Disse kravene førte til at 15 pressemeldinger og 9 nyhetsartikler, totalt 24 saker, ble luket bort. Det gjensto derfor totalt 53 pressemeldinger og nyhetsartikler i datamaterialet.

Etter at jeg ble ferdig med å kode alle artiklene og pressemeldingene, gjorde jeg stikkprøver for å sikre at kodingen ble relativt lik begge gangene. Jeg fikk også en utenforstående til å fylle ut kodeskjemaet til et utvalg artikler, for å dobbeltsjekke at kodingen ikke var påvirket av min rolle som forsker.

4.5 Analyse

Siden jeg kodet hver artikkel og pressemelding individuelt, ble problemdefinisjonene til hver artikkel relativt unike. Det var derfor utfordrende å se sammenhenger mellom dem ved første øyekast. Ettersom flere artikler hadde flere problemdefinisjoner, endte jeg opp med 72 ulike problemdefinisjoner. Jeg hadde på dette tidspunktet i praksis et tyvetalls forskjellige rammer. For å redusere mengden nyhetsrammer, tok jeg inspirasjon fra Thomas (2006) sin steg-for-steg veiledning for induktiv analyse, se Tabell 5.

Tabell 5 Utvikling av kategorier

Steg 1	Steg 2	Steg 3	Steg 4	Steg 5
Første lesing av tekstdataen.	Identifisere spesifikke tekstsegmenter.	Merk tekstsegmentene for å lage kategorier.	Reduser overlapp og redundans i kategoriene.	Lag modell som inkluderer de viktigste kategoriene.
Mange sider med tekst.	Mange tekstsegmenter.	30 til 40 kategorier.	15 til 20 kategorier.	3 til 8 kategorier.

(Thomas, 2006, s. 242).

Jeg sorterte alle rammene med relativt like problemdefinisjoner inn i ulike kategorier. Målet var at alle bunkene skulle være unike og ikke overlappe, slik steg 4 i tabellen over beskriver. Jeg endte til slutt opp med elleve unike rammer. Noen av rammene består av mange artikler og pressemeldinger, andre bare av én eller to. Antall artikler i rammen var ikke så viktig, så lenge de hadde en unik problemdefinisjon som ikke ble dekket av andre rammer.

Jeg ønsker å gi et eksempel på hvordan jeg identifiserte rammen «app for digital smittesporing» for å vise prosessen for hvordan de ulike nyhetsrammene ble til. Ni av skjemaene jeg hadde utfylt hadde ulike varianter av samme problemdefinisjon. Her er noen eksempler på problemdefinisjonene jeg hadde kodet: «FHI skal lage en app som skal hjelpe med smittesporing. Den er snart klar», «App som sporer koronasmitte», «FHI lager app for å spore folk i kampen mot koronaviruset», «FHI lager app for smittesporing», «FHI lager sporings-app for å hindre koronasmitte». Det disse problemdefinisjonene hadde til felles var at det skulle lages en app for å lettere spore smitten, og dermed lagde jeg rammen «App for digital smittesporing». De ulike artiklene hadde veldig lik årsakstolkning, og det var derfor lett å kombinere dette til én felles: at manuell smittesporing er krevende, men at man vil få utfordringer med personvern ved digital smittesporing. Det fantes ulike moralske evalueringer i rammen, og jeg har bevisst valgt å nevne alle, ikke bare et utvalg. Dette viser at rammene har variasjon, og ved å ikke velge ut de viktigste sikrer jeg en mer objektiv gjengivelse av hva rammene består av. Dette gjelder for øvrig også for årsakstolkninger og løsningsforslag. Er det forskjellige variasjoner av disse, vil dette komme frem i beskrivelsen. Bare noen få av artiklene i denne rammen hadde løsningsforslag og disse oppfordret til å laste ned appen. Se Tabell 9 for gjennomgang av alle rammene og rammeelementene.

I tilfeller der kvalitativ forskning skal kvantifiseres er det viktig at analysene gir meningsfulle resultater, som for eksempel frekvenser av forekomsten av ulike kategorier (Mayring, 2014). Da er det viktig at kategoriene er kodet på samme måte, slik at de faktisk kan sammenlignes. I mitt tilfelle er hele datamaterialet kodet ved hjelp av det samme kodeskjemaet. Dette gjør det derfor mulig å kvantifisere funnene mine. I tillegg er dette en casestudie hvor jeg har analysert «hele» materialet i «hele» perioden Smittestopp versjon én var tilgjengelig. Mine kvantitative analyser er slik Mayring (2014) nevner; bare frekvenser av hvor mange ganger de ulike rammene er identifisert i materialet til de ulike avsenderne, og prosentandeler basert på disse tallene. Dette har jeg gjort for å sammenligne og for å vise konteksten til funnene mine – ikke for å kunne generalisere.

4.6 Forskningens kvalitet

Kvaliteten til kvalitativ forskning blir vurdert opp mot tre kriterier: pålitelighet, gyldighet og overførbarhet (Thagaard, 2009). Jeg vil nå vurdere hvordan disse kriteriene blir oppfylt i denne studien.

4.6.1 Pålitelighet (reliabilitet)

Seale (1999) deler opp reliabilitetsbegrepet opp i to: intern og ekstern reliabilitet. For å oppnå intern reliabilitet skriver han at forskeren må være konkret og spesifikk i sin rapportering av datainnsamlingen og analysen. Dette handler rett og slett om transparens, eller gjennomsiktighet, slik at andre kan forstå hva beslutninger og tolkninger ble gjort på bakgrunn av (Moisander & Valtonen, 2006; Silverman, 2015). Jeg har etterstrebet å gå i dybden av beslutninger jeg har gjort, i tillegg til å grunngi tolkninger fra datamaterialet. Ved å bruke direkte sitater fra materialet hindrer jeg at min rolle som forsker påvirker materialet i en ønsket retning.

Ekstern reliabilitet handler om repliserbarhet, og Seale (1999) mener dette er vanskelig å oppnå i kvalitative studier. Likevel, en studie som baserer seg på innholdsanalyse har i utgangspunktet datamateriale som er upåvirket av forskeren selv (Silverman, 2015). Videre skriver Silverman (2015) at da handler repliserbarhet i stor grad om hvordan kodingen av kategoriene er gjennomført. Jeg har derfor vært nøye med å operasjonalisere hva en nyhetsramme er, hvordan jeg identifiserer dem i datamaterialet mitt, beskrive hva rammene mine består av og i tillegg inkludert kodeskjemaet mitt i Vedlegg 1.

4.6.2 Gyldighet (intern validitet)

Thagaard (2009) knytter validitet til tolkning av data, og gyldigheten av tolkningene forskeren kommer frem til. En kan styrke gyldigheten til en studie ved å gå gjennom analyseprosessen med kritisk blikk (Thagaard, 2009). Også her er gjennomsiktighet et viktig stikkord. Som forsker må jeg forklare grunnlaget for fortolkninger, og hvordan analysen gir grunnlag for å trekke de slutningene jeg har gjort (Thagaard, 2009). I analysedelen har jeg gått nøye gjennom slutninger og fortolkninger for å begrunne hvorfor jeg har vurdert det slik. Det skal komme klart frem hvordan jeg har gått frem.

Min virkelighet og min rolle som forsker blir også viktig i den forbindelse. Ved å redegjøre om eventuelle forhåndskunnskaper eller erfaringer som kan spille inn i min tolkning av datamaterialet, sikrer jeg intern validitet. Fra Smittestopp ble lansert til den fikk forbud, leste jeg nyhetsartikler og utdrag fra pressemeldinger. Mitt personlige forhold til appen kan ha ubevisst påvirket resultatene i oppgaven min. Dette er derimot noe jeg har vært

oppmerksom på. Jeg har derfor i stor grad basert kodingen og kategoridannelsen tett opp mot innholdet i tekstene. Det vil si, jeg har i stor grad laget navn til kategorier basert på formuleringer i teksten, og ikke min personlige mening.

4.6.3 Overførbarhet (ekstern validitet)

Overførbarhet i kvalitativ forskning referer til i hvilken grad andre kan overføre fortolkningene i studien til andre sammenhenger og situasjoner (Thagaard, 2009). En slags rekontekstualisering, hvor tolkninger, ikke nødvendigvis mønstre fra dataene, kan overføres. Dette krever at studien har gjort gyldige slutninger basert på den empirien som faktisk finnes. Denne oppgaven er en casestudie om Smittestopp, og det vil derfor i utgangspunktet være begrenset hvor mye en kan generalisere funnene. Ettersom slutningene i oppgaven er gjort på basis av empiri, kan resultatene derfor brukes som utgangspunkt for studier for eksempel av lignende apper i andre land eller studier om den andre versjonen av Smittestopp i Norge.

4.7 Etiske utfordringer

Min studie har få etiske utfordringer. Datamaterialet er lett tilgjengelig hos de ulike avsenderne, slik at alle som ønsker kan finne det. Det kreves derfor ingen anonymisering av nyhetsmedier eller avsendere av pressemeldinger, og litt av poenget i analysen er jo å se på forskjeller i de ulike avsenderne.

Det eneste som kan være en etisk utfordring er objektiviteten min som forsker. Jeg har tidligere nevnt at jeg leste mye om Smittestopp da den kom ut i april 2020. Dette kan påvirke mine funn, men igjen, dette er noe jeg selv er bevisst på. Slik kan jeg etterstrebe et så nøytralt og objektivt syn som mulig, som igjen sikrer god kvalitet på forskningen min.

5 Analyse

I dette kapitlet vil jeg først beskrive de elleve rammene og de tilhørende rammeelementene jeg har identifisert i datamaterialet. Deretter vil jeg presentere hvilke aktører som får ansvaret for risiko- og fordelsevalueringene i rammene, for å si noe om hvem som blir holdt ansvarlig. Videre vil jeg gå gjennom hvilke nyhetsrammer de ulike avsenderne bruker eller ikke bruker, for å se på forskjeller og likheter mellom pressemeldingene og nyhetsmediene. Til slutt vil jeg se på nyhetsrammer over tid, for å si noe om fokuset av framingen har forandret seg.

5.1 Beskrivelse av rammer

Dette er de elleve rammene jeg har identifisert i datamaterialet mitt: (1) app for digital smittesporing, (2) udemokratisk prosess, (3) appen er nybrottsarbeid, (4) appen har personvernutfordringer, (5) få hverdagen tilbake, (6) tjene penger på smittestopp, (7) appen har for få brukere, (8) appen er dårlig (på ulike måter), (9) appen har nytteverdi, (10) appen bør forbys og (11) appen bør ikke forbys. Problemdefinisjonen er den mest sentrale delen til hver ramme, og beskriver hva de egentlig handler om. Derfor er navnene til rammene basert på problemdefinisjonene deres.

5.1.1 App for digital smittesporing

24. mars 2020 publiserte NRK den første artikkelen om appen som senere skulle bli kalt Smittestopp. NRK hadde fått informasjon om at Simula og FHI holdt på å utvikle en applikasjon som skulle «spore folk i kampen mot koronaviruset» (Skille, 2020a). Dette var tre dager før FHI gikk ut med sin første pressemelding om appen.

Informasjonen NRK hadde fått, var en datakode som viste at Simula jobbet med å gjøre nettverksanalyser av store mengder informasjon om folks bevegelser, i tillegg til å kunne identifisere folk som hadde vært innenfor 50 meter fra hverandre. NRK la to og to sammen, og regnet med dette skulle være en app for smittesporing. På dette tidspunktet ønsket ikke Simula å kommentere påstandene, og koden ble fjernet fra nettet da NRK tok kontakt. FHI sin områdedirektør for helsedata og digitalisering, Gun Peggy Knudsen, uttalte derimot at de vurderte å lansere en slik løsning, men at beslutningen om hvorvidt appen skulle brukes, ikke var tatt. Likevel siterte NRK en risikorapport fra FHI som ble publisert samme dag, hvor FHI skriver at de er noen dager unna lansering av en app, som skulle automatisere smittesporingen.

Artikkelen 24. mars var startskuddet for både mediedekningen om Smittestopp og rammen «app for digital smittesporing». Rammen ble brukt i de første ukene før lansering av appen 16. april 2020, og er identifisert i åtte nyhetsartikler og to pressemeldinger.

Problemdefinisjon. Problemdefinisjonen til denne rammen er at FHI skal lage en app som skal hjelpe med smittesporing. Det er lite variasjon i problemdefinisjonene i rammen, men noen artikler har et mer kritisk blikk på hva konsekvensene av en slik app kan føre til. Uansett, fellesnevneren er en slags innføring til hva en app som skal hjelpe med smittesporing er, og hvordan den fungerer. Før mars 2020 kjente nok de færreste til

hvordan smittesporing kunne gjøres digitalt, og hvilke konsekvenser dette kunne få for personvernet.

Årsakstolkning. Manuell smittesporing er krevende og krever mye kapasitet fra helsetjenesten. I en artikkel fra Aftenposten 28. mars 2020 står det: «Aftenposten har tidligere avdekket hvordan dette livsviktige hastearbeidet har foregått med gule lapper, penn og papir i kommunene og Folkehelsestjenesten» (Johansen, 2020). Det baserer seg utelukkende på hukommelsen til den som er smittet, og noen ganger vet man ikke identiteten på nærkontaktene sine. Systemet er derfor skjørt.

Digital smittesporing har som mål å eliminere disse potensielle feilkildene. Men med denne type smittesporing samler en inn mye sensitiv data, og dette resulterer i en rekke personvernmessige utfordringer. Årsakstolkningen er derfor at manuell smittesporing er krevende, men at digital smittesporing bringer med seg utfordringer med personvern.

Moralske evalueringer. Det er få risikoevalueringer i rammen, men de som finnes handler i stor grad om personvern. Risikoen for personvernet er som nevnt at det samles inn store mengder sensitive opplysninger om deg som person, og hvem du omgås med. Det kan få uante konsekvenser, og er et veldig inngripende tiltak å sette i gang. Geolokasjonsdataene som samles inn er også vanskelige å anonymisere, ifølge Heidi Beate Bentzen, som forsker på personvern og helserett:

«(...) Det er uklart for meg hvordan man skal anonymisere geolokalisasjonsdataene, og om disse datene overhodet lar seg anonymisere i henhold til de strenge kravene til anonymisering som følger av personvernreglene» (Skille, 2020b).

En annen risikoevaluering handler om teknologien i seg selv, og hva den krever for å være et effektivt digitalt smittesporingsverktøy. Kyrre Lekve, viseadministrerende direktør i Simula, sier 27. mars i Aftenposten: «(...) Det må være mange som bruker appen for at den skal være effektiv» (Veberg, 2020a).

Det er flest fordelsevalueringer i denne rammen. Evalueringen «helse» handler om at appen kan redusere smitten i samfunnet og dermed redde liv, fordi den gir raskere smittesporing. I tillegg gir appen myndighetene mulighet til å bruke dataene til forskning, for å analysere effektiviteten av smitteverntiltakene. Dette skal igjen gi kunnskap «(...) om hvordan epidemien sprer seg» (Johansen, 2020), og dermed brukes til forskning i etterkant.

Den neste evalueringen er i stor grad knyttet opp mot at appen kan bidra til nedtrapping av smitteverntiltakene og gjenåpning av samfunnet. Erna Solberg blir sitert i Aftenposten 9. april: «Vi kan kanskje ta noen av de strammeste tiltakene ned hvis vi får til denne sporingsappen som vi nå jobber med» (Larsen, 2020).

Til tross for at det finnes risikoer knyttet til personvern, finnes det også fordeler rundt dette. I en artikkel fra 9. april i Aftenposten, uttaler Gun Peggy Knudsen: «Noe av sporingsfunksjonaliteten i løsninger som brukes i utlandet, er uaktuelt i Norge, som for eksempel det å vise hvor smittede oppholder seg på et kart» (Larsen, 2020). Essensen her er at FHI og Simula, som har utviklet appen, har jobbet med å ivareta personvernet. De har diskutert med Datatilsynet og andre fagmiljøer om temaet. FHI og Simula, i følge dem selv, holder seg derfor innenfor regelverket, og har klare retningslinjer for hvordan de skal samle inn, lagre og slette dataene.

Økonomiske fordeler handler om at appens automatiske smittesporing kan spare FHI og kommunene for enormt med ressurser, men i tillegg være en del av løsningen for å åpne

opp samfunnet igjen. I en kronikk 27. mars i VG, skriver Camilla Stoltenberg (direktør i FHI), John-Arne Røttingen (administrerende direktør i Norges forskningsråd), Christine Bergland (direktør i Direktoratet for e-helse) og Aslak Tveito (administrerende direktør i Simula): «(...) [appen] vil kunne få norske skoler og arbeidsplasser i gang igjen, og bidra til å snu den negative utviklingen i norsk økonomi» (Stoltenberg et al., 2020).

Løsningsforslag. Løsningsforslagene i denne rammen er få. Det kan komme av at de fleste artiklene er skrevet før appen ble lansert, og at det derfor ikke var rom for å vurdere om folk burde laste den ned eller ikke. Løsningsforslaget handler om at vi må laste ned appen. I kronikken 27. mars i VG, skriver Stoltenberg, Røttingen, Bergland og Tveito: «Vi er nå i en helt ekstraordinær situasjon, og hver enkelt av oss kan som en del av den nasjonale dugnaden, være med å redusere smitten raskere ved å velge å bruke appen» (Stoltenberg et al., 2020).

5.1.2 Udemokratisk prosess

27. mars 2020 ble forskriften om digital smittesporing og epidemikontroll i anledning utbrudd av Covid-19 vedtatt av regjeringen. Formålet var å:

«(...) bidra til rask oppsporing av og formidling av råd til personer som kan være smittet av koronaviruset SARS CoV-2. Gjennom overvåkning på befolkningsnivå skal forskriften også bidra til å følge smitteutbredelse og vurdere effekt av smitteverntiltak» (Forskrift om digital smittesporing og epidemikontroll i anledning utbrudd av Covid-19, 2020).

Forskriften ga Folkehelseinstituttet anledning til å etablere et system for digital og automatisert sporing av nærkontakter til personer som var smittet av koronaviruset. Dette gjorde det mulig for regjeringen å lansere Smittestopp-appen. Vedtaket om forskriften skjedde uten høring eller offentlig diskusjon, og den trådte i kraft umiddelbart (Johansen, 2020). Prosessen rundt denne forskriften og manglende anbudsprosess rundt appen, er bakteppet til rammen «udemokratisk prosess». Rammen finnes i seks nyhetsartikler.

Problemdefinisjon. Problemdefinisjonen er som nevnt over, at prosessen rundt appen har vært for lukket, udemokratisk, og ikke i tråd med vanlig praksis. Det har vært brudd på konkurransereglene siden appen ikke ble lagt ut på anbud. NUUG (Norwegian Unix User Group) klagde derfor FHI inn til Klagenemnda for offentlige anskaffelser. Advokat Kirill Miazine uttalte til VG 21. april: «FHI kan ikke bare tildele en kontrakt på 45 millioner kroner til hvem de vil uten å kjøre en konkurranse. (...) Å droppe hele anbudsprosessen er alvorlig» (NTB, 2020). Problemdefinisjonen viser en viss skepsis til appen og måten regjeringen og FHI har gått frem på. Dette er noe som også reflekteres i resten av rammelementene.

Årsakstolkning. Årsaken til at en udemokratisk prosess er et problem, er nettopp fordi det er alvorlig og problematisk. I en situasjon der myndighetene ikke følger vanlig praksis eller lover og regler i et demokrati, er skaper skepsis. Alvoret understrekes i en artikkel fra 28. mars i Aftenposten: «For en måned siden ville slik digital massesporing vært utenkelig i Norge, og muligens ulovlig» (Johansen, 2020).

Moralske evalueringer. Risikoevalueringene reflekterer problemdefinisjonen og årsakstolkningen, og handler om konsekvensene en udemokratisk prosess kan føre med seg. Mangel på åpenhet kan føre til at appen blir mer inngripende enn nødvendig, fordi kritiske stemmer ikke blir hørt. Det kan gi konsekvenser for personvernet, ettersom denne typen overvåking ville vært ulovlig for en måned siden, som vi så i eksempelet over. Den manglende anbudsprosessen på sin side, kan føre til økonomiske

konsekvenser ettersom det ikke ble prioritert å stimulere til økonomisk aktivitet i markedet, men heller benytte seg av det statseide aksjeselskapet Simula.

Fordelsevalueringen til denne hurtige, men udemokratiske prosessen, er at Folkehelseinstituttet kunne handle raskt. Denne finnes i én av artiklene, hvor Gun Peggy Knudsen uttaler:

«Det var i denne situasjonen behov for å handle raskt. Folkehelseinstituttet og Simula har over en lengre periode hatt dialog. Simula skisserte raskt hvordan de kunne bidra med kompetanse og leveranser i dette prosjektet» (I VG, sitert fra NTB, 2020).

Løsningsforslag. Løsningsforslaget oppfordrer folk til å ikke bruke appen. Nils Norman Haukås, utvikler i Netlife Design, skriver i sin kronikk i Aftenposten 22. april at vi trenger en «(...) nasjonal dugnad i kritisk tenking» (Haukås, 2020). Videre skriver han: «(...) eg vil at du skal vite, at viss du følger råda om sosial distansering og fører ein liten logg på kven du omgåst, så kan du slette Smittestopp-appen med godt samvit».

5.1.3 Appen er nybrottsarbeid

Under tidligere pandemier har all smittesporing foregått manuelt, på grunn av manglende teknologiske løsninger. I 2020 var teknologien som trengtes til å digitalisere smittesporingen på plass, men dette hadde aldri blitt gjort før. Smittestopp og andre smittesporings-apper var derfor en innovasjon. Det var i denne konteksten rammen «appene er nybrottsarbeid» oppsto. Rammen finnes i én artikkel.

Problemdefinisjon. Denne rammens problemdefinisjon handler om risikoen som ligger i det å jobbe med noe som aldri har blitt gjort før. Camilla Stoltenberg ble sitert i Aftenposten 28. mars: «Det er nybrottsarbeid. Det er innovasjon. Og det er risiko» (Johansen, 2020)

Årsakstolkning. Årsaken til at dette er et problem er fordi de har hatt veldig kort tid på å utvikle appen. Feil kan alltid skje, men under disse omstendighetene er det enda mer sannsynlig. Olav Lysne beskrev dette nærmere: «Å gjøre et så stort arbeid så raskt, er ekstremsport» (Johansen, 2020).

Moralske evalueringer. Risikoevalueringen er som årsakstolkningen sier – det er ekstremsport å utvikle en slik løsning så raskt. Fordelsevalueringen er som Camilla Stoltenberg sier: «(...) men det er helt nødvendig» (Johansen, 2020).

Løsningsforslag. Det blir ikke presentert noen løsningsforslag i denne rammen.

5.1.4 Appen har personvernutfordringer

4. april utnevnte Helse- og omsorgsdepartementet en ekspertgruppe som skulle gå gjennom kildekoden til Smittestopp. Dette fordi det var en diskusjon om kildekoden til appen skulle være åpen eller lukket. Ekspertgruppen fikk tilgang til kildekoden allerede dagen etter.

Seks dager før lanseringen, 10. april, gikk FHI ut i en pressemelding og sa at «Appen Smittestopp skal bli trygg i bruk» (Folkehelseinstituttet, 2020b). Helse- og omsorgsdepartementet hadde på dette tidspunktet mottatt en foreløpig rapport fra ekspertgruppen. FHI hadde derfor startet arbeidet med å rette opp i mange av funnene, og vurderte videre tiltak på de resterende. Målet var at appen skulle bli trygg.

Likevel, 19. april – bare tre dager etter lanseringen – gikk hundrevis av it-eksperter verden over ut mot slike smittesporingsapper (*Sign the Contact Tracing Joint Statement*,

2020). Dette satte for alvor søkelyset på de negative sidene med innsamling og lagring av GPS-lokasjon som ble lagret i store sentrale databaser (Skille & Gundersen, 2020). Selv om FHI lovet at appen skulle bli trygg, ble dette den første av en lang rekke hendelser som viste det motsatte.

En drøy måned senere kom ekspertgruppens rapport. Resultatet var nedslående – sikkerheten var ikke forsvarlig ivaretatt (Lilleng et al., 2020). I en pressemelding fra FHI samme dag, stilte de spørsmålsteget ved konklusjonen i rapporten. Gun Peggy Knudsen uttalte: «Vi synes rapporten helhetlig viser et annet bilde hvor sikkerheten er godt ivaretatt» (Folkehelseinstituttet, 2020c). Likevel ville FHI vurdere ekspertgruppens innspill.

15. juni 2020 gikk Amnesty International ut i en pressemelding og rangerte Smittestopp blant de mest alarmerende sporingsappene i verden. De innleder pressemeldingen med: «Bahrain, Kuwait og Norge har lansert noen av de mest inngripende covid-19 sporingsappene i verden, som utgjør en trussel for personvernet for hundretusener av mennesker» (Amnesty International, 2020).

Alle disse hendelsene danner bakteppet og konteksten til rammen «appen har personvernutfordringer». Rammen finnes i 17 nyhetssaker.

Problemdefinisjon. Denne rammens problemdefinisjon omhandler, som navnet tilsier, appens personvernutfordringer. Det er derimot viktig å nevne at rammen er variert, og at artiklene har ulike perspektiver på problemdefinisjonen. I noen artikler advares det mot å ta appen i bruk. Det er for eksempel saker om en politiker som nekter å laste den ned, og artikler om at Amnesty vurderte Smittestopp som en av de mest inngripende smittesporingsappene i verden.

Årsakstolkning. Årsaken til at personvernutfordringene er et problem, er fordi appen samler inn mye sensitiv informasjon om brukerne, som attpåtil lagres sentralt. I Aftenposten 16. juni sammenligner Joacim Lund de europeiske smittesporingsappene med den norske. Han skriver at de fleste landene har valgt en løsning der dataene lagres desentralt på mobiltelefonen til hver enkelt, og oversendes først til myndighetene dersom personen tester positivt for koronaviruset. De samler heller ikke inn bevegelsesmønstre på befolkningsnivå, slik Smittestopp har gjort. Han konkluderer med at «Summen gjør den norske 'Smittestopp'-app til en versting i verdenssammenheng» (Lund, 2020).

Moralske evalueringer. Det finnes flere risiko- og fordelsevalueringer i denne rammen. Det er naturlig at mange risikoevalueringer handler om misbruk, mangel på sikkerhet og faren for overvåking, ettersom appen har utfordringer med personvern. Denne evalueringen handler om at manglende sikkerhet kan føre til misbruk, at dataen kommer på avveie og overvåking. Datautvikler Hallvard Nygård undersøkte selv sikkerheten til appen, og fant at appen kunne brukes til å spore folk. Han utviklet et eget sporingsprogram som lyttet etter signalene Smittestopp sender til andre telefoner i nærheten (Høydal & Hansen, 2020). Siden appen sender ut en unik kode for hver bruker som aldri endres, kan dette brukes til å spore, følge og overvåke brukere. Han kunne se hvilke mobiler i nærheten som har installert Smittestopp, og la vekt på at dette kan «(...) misbrukes av kommersielle aktører og butikker, som vil kunne få vite om personen som kom inn i butikken har installert appen» (Høydal & Hansen, 2020).

Den siste risikoevalueringen handler om at personvernutfordringene til appen kan føre til svekkelse av tillit i befolkningen. Åshild Bruun-Gundersen uttaler til VG at «(...) Regjeringen og FHIs prinsipløse holdning til personvern under utviklingen av

smitteappen har undergravd befolkningens tillit til hele app-prosjektet» (Breivik et al., 2020).

Det finnes ingen konkrete fordelsevalueringer vedrørende det faktum at appen har personvernutfordringer. Nytteverdien til appen blir derimot trukket fram som et viktig poeng i argumentene mot at personvernutfordringene ikke er så ille.

Løsningsforslag. Løsningsforslaget i denne rammen er at det finnes bedre løsninger til innsamling av data som tar hensyn til personvern, og som er innenfor GDPR-regelverket. Kryptolog og professor Kristian Gjøsteen ved NTNU uttaler til NRK 20. april at «Det finnes bedre løsninger» (Skille & Gundersen, 2020). Blant løsningene han nevner, er Apple og Google sin GAEN (Google Apple Exposure Notification) en av dem. Han fortsetter med en gjetning om at det kommer en ny versjon av appen om noen uker som løser noen av utfordringene appen har.

5.1.5 Få hverdagen tilbake

Bakteppet for denne rammen var at Erna Solberg på lanseringen av appen oppfordret folket til å være med på en ny dugnad. Tidligere hadde dugnaden vært å holde avstand, vaske hender og holde seg hjemme om man kjente seg syk. Denne nye dugnaden var derimot å laste ned Smittestopp. Ved at flest mulig lastet ned appen, ville folk få hverdagen sin tilbake.

Denne rammen finnes i to artikler.

Problemdefinisjon. Problemdefinisjonen til denne rammen handler om at livene våre på dette tidspunktet var snudd helt opp-ned, og de fleste ønsket å få hverdagen tilbake igjen. Som Erna Solberg uttalte til Aftenposten: «Vi ønsker oss alle tilbake til en mer normal hverdag» (Aftenposten, 2020).

Årsakstolkning. Årsakstolkningen er indirekte at pandemien har snudd opp-ned på livene våre, med smitteverntiltak og restriksjoner. Det finnes ikke noen direkte eksempler på akkurat denne årsakstolkningen, men dette står mellom linjene i sakene.

Moralske evalueringer. Det finnes ingen moralske evalueringer i denne rammen.

Løsningsforslag. Løsningsforslaget er at flest mulig må bidra gjennom å laste ned appen. Som Erna Solberg sa til VG: «Personlig mener jeg at hvis vi skal få hverdagen og friheten tilbake, må flest mulig laste ned appen» (Løkkevik et al., 2020).

5.1.6 Tjene penger på Smittestopp

Bakteppet for denne rammen var at appen hadde lukket kildekode, som igjen førte til spekulasjoner hvorvidt dette kunne gi Simula muligheter til å selge Smittestopp til andre land.

Denne rammen finnes i én nyhetsartikkel.

Problemdefinisjon. Problemdefinisjonen er faren for at Simulas kommersielle interesser er i fremsetet når beslutninger rundt utviklingen av appen tas. Dette handler om at Simula kan bruke appen til å tjene penger ved å selge lisenser til andre. Til Aftenposten uttaler Kyrre Lekve at de har delt lisens for bruk av kildekode gratis med Island, men at «(...) andre, spesielt kommersielle aktører, må regne med å betale» (Veberg, 2020b). Videre sier han at «(...) de pengene skal gå uavkortet til å utvikle appen videre og forske på digital smittekontroll» (Veberg, 2020b). Uttalelsene til Lekve er i denne artikkelen litt

ulne om videre plan for Smittestopp, men deres mål er ikke å selge appen til andre land, eller tjene penger på den. De pengene de eventuelt tjener, skal gå direkte tilbake til appen.

Årsakstolkning. Årsakstolkningen er at appens kildekode ikke er åpen. Åpen kildekode gir brukeren innsyn i programvaren, hva den inneholder, hvilke funksjoner den har og samtidig en mulighet til å rette feil eller oppdage udokumenterte funksjoner (Gramstad, 2021). Problemet med åpen kildekode, er at det blir vanskelig å selge et produkt som ligger ute gratis. Solveig Schytz, Stortingsrepresentant for Venstre, uttalte i Aftenposten 16. april: «Vi kan ikke akseptere at mulige kommersielle forhold skal være avgjørende for at kildekoden ikke skal ligge åpen» (Veberg, 2020b).

Moralsk evaluering. Det finnes én moralsk evaluering, og det er risikoen rundt det faktum at når kildekoden er lukket, gjør det at Schytz «ikke føler seg trygg på at sikkerheten er god nok» (Veberg, 2020b).

Løsningsforslag. Det er ingen løsningsforslag i denne rammen.

5.1.7 Appen har for få brukere

30. april publiserte FHI en pressemelding hvor de hadde gjennomgått antallet mobiltelefoner som sendte inn data til dem, og resultatet viste:

«(...) at det for de siste 7 dagene er nesten 900 000 aktive brukere (899 142). Det betyr at hver femte person (20,5 prosent) over 16 år, som appen er laget for, deler Smittestopp-data med Folkehelseinstituttet» (Folkehelseinstituttet, 2020a).

Assisterende direktør i FHI, Gun Peggy Knudsen, takker for at så mange så langt har lastet ned og dermed deler data med appen: «Dette betyr at vi nå snart kan analysere dataene for å se på hvordan smitteverntiltakene i samfunnet fungerer» (Folkehelseinstituttet, 2020a). Det stilles ikke spørsmålstegn ved hvorfor ikke andelen er høyere. Dette til tross for at direktør i FHI, Camilla Stoltenberg, uttalte da appen skulle lanseres at «(...) over 50 prosent av Norges befolkning over 16 år må ta den i bruk, om den skal ha noen nytte» (Krüger et al., 2020).

Til tross for FHIs positive syn på saken, snudde omtalen av brukertallene i mediene, og rammen «appen har for få brukere» oppsto. Rammen finnes i fire artikler og i én pressemelding.

Problemdefinisjon. Problemdefinisjonene til denne rammen handler rett og slett om at appen har for få brukere, sammenlignet med måltallet til FHI. NRK skriver 4. mai at: «FHI beregner at hver femte person (20,5 prosent) over 16 år deler data, men har tidligere sagt at 60 prosent må bruke appen for at den skal kunne fungere effektivt» (Grut & Zondag, 2020).

Årsakstolkning. Årsakstolkningen handler om at det trengs mange flere brukere for at appen i det hele tatt skal ha noen nytte for smittesporingen. I en nyhetssak i Aftenposten 13. mai er overskriften: «Stadig færre bruker smitte-app» (Veberg & Hager-Thoresen, 2020). De skriver videre at Smittestopps funksjoner «(...) er avhengige av at mange bruker appen» (Veberg & Hager-Thoresen, 2020).

Moralske evalueringer. De moralske evalueringene er få, og domineres av risikoevalueringer. Den mest brukte risikoevalueringen skildrer at teknologien i seg selv ikke vil fungere effektivt som smittesporingsverktøy hvis det er så få brukere. Dette er likt som årsakstolkningen.

Den andre risikoevalueringen er personvern. Det stilles her spørsmålstegn ved om det er forsvarlig med så store inngrep i personvernet, når nytteverdien er så liten. I en sak i Aftenposten 13. mai, uttaler Solveig Schyztz:

«Nå er det nok, nå må vi komme videre. Hvis ikke risikerer vi at dette blir stående som et mislykket prosjekt der det eneste man har oppnådd, er å samle lokasjonsdata for brukere og tømme telefonene deres for batteri» (Veberg, 2020b).

Den eneste fordelsevalueringen som finnes for denne rammen handler om at selv om appen har få brukere, kan man fortsatt bruke dataene til å analysere om smitteverntiltakene fungerer.

Løsningsforslag. I flesteparten av artiklene finner man ikke et klart løsningsforslag, bortsett fra pressemeldingen fra FHI 7. mai hvor de skriver: «Det betyr blant annet å passe på at Bluetooth og GPS er skrudd på, og takke ja til meldingar som spør om appen skal få tillating til å bruke posisjonen din» (Folkehelseinstituttet, 2020h). Det ser ut til at FHI indirekte oppfordrer folk til å bruke og aktivere appen, selv om dette ikke er eksplisitt nevnt.

5.1.8 Appen er dårlig (på ulike måter)

Nesten umiddelbart etter lansering, oppdaget folk tekniske feil og mangler ved Smittestopp. Det var ikke til å stikke under en stol at appen hadde skavanker, på mange ulike områder. Noen fikk ikke lastet den ned, andre opplevde at batterikapasiteten på mobilen deres ble kraftig redusert og andre fikk rett og slett ikke aktivert den. Det var også saker som omhandlet appens dårlige nytteverdi som smittesporingsverktøy. Appen var rett og slett dårlig. Rammen finnes i ni nyhetsartikler.

Problemdefinisjon. Denne rammen er variert, og problemdefinisjonene er litt forskjellige i de ulike artiklene. Den kan oppsummeres til å handle om problemer eller manglende nytteverdi som gjør appen til et dårlig verktøy for smittesporing. Helt konkret går dette på for eksempel batteriforbruk, manglende universell utforming, og at de teknologiske løsningene for å spore smitte kan være upresise. Eller som interaksjonsdesigner Ida Aalen skriver i sin kronikk: «For at Smittestopp-appen skal fungere som lovet, er det mye som må klaffe» (Aalen, 2020). Det Aalen viser til, er at det er mange steg for å få aktivert appen – nedlastning, aktivering, godkjenning av personvernerklæring – og mange potensielle fallgruver hvor folk kan falle fra.

Årsakstolkning. Årsakstolkningene i denne rammen er naturlig nok også varierte, og jeg har derfor delt de opp i to kategorier. Den første kategorien er teknisk, og presenterer ulike tekniske løsninger som grunnen til at appen er dårlig. Denne kategorien finner vi i seks av nyhetsartiklene. Et eksempel på denne årsakstolkningen, er mangelen på universell utforming: «Nå advarer Blindeforbundet om at blinde og svaksynte brukere sliter med å bruke appen, fordi den ikke fyller kravene til universell utforming» (Zondag et al., 2020). Herunder går også det faktum at appen brukte for mye strøm.

I tre av artiklene finnes den andre årsakstolkningen, og den handler om nytteverdi. Denne skildrer at nytteverdien, altså det appen skal gi brukerne, er for dårlig. Helsepolitisk talsperson i Frp, Åshild Bruun-Gundersen, uttalte i VG: «(...) Helseministeren bekreftet i går at den heller aldri kan erstatte manuell smittesporing. Så jeg spør meg hva målet med appen egentlig er?» (Breivik et al., 2020).

Moralske evalueringer. Det er tre risikoevalueringer i denne rammen. Den første er at brukerne gir opp på grunn av at appen er for dårlig. Denne evalueringen omhandler at

brukerne ikke gidder å laste ned, avinstallerer eller slutter å bruke appen. Da journalisten i NRK spurte Kyrre Lekve om han var redd for at de mistet flere brukere som ikke gidder å prøve å laste ned appen på nytt, svarte han: «Absolutt» (Krüger et al., 2020).

Den andre risikoevalueringen er teknologi, og skildrer at siden appen er dårlig er det en risiko for at det teknologiske også er dårlig. Dette gjelder som Aasen nevnte at appen ikke er nok brukervennlig, eller som Bruun-Gundersen sa – appen kan ikke erstatte manuell smittesporing. Teknologien er altså ikke bra nok.

Den siste risikoevalueringen handler om at en dårlig app kan føre til utfordringer for helsevesenet. Dette kan være at appen gir falske positive, som fører til unødvendig testing og som igjen fører til en høy belastning på helsevesenet, som Aalen trekker frem i sin kronikk (Aalen, 2020).

Løsningsforslag. Det er tre ulike løsningsforslag i denne rammen. Det første løsningsforslaget omhandler at brukeren selv må tilpasse seg utfordringene med appen. Enten ved å prøve på nytt, å få hjelp av andre til å aktivere appen, eller som Espen Rostrup Nakstad sa:

«Det er en liten pris å betale å måtte lade mobilen en ekstra gang i løpet av et døgn, når det bidrar i så stor grad til å stanse smittespredning. Ta heller med en lader på jobb, eller dit du er, sånn at du alltid har nok strøm» (Krüger et al., 2020).

Et annet løsningsforslag er at FHI må prøve på nytt og lage en ny versjon av Smittestopp-appen, som unngår noen av utfordringene den første hadde. Et eksempel på dette er Bruun-Gundersen sin uttalelse til VG 18. juni: «(...) hvis FHI likevel klarer å utvikle en app som kan brukes til smittesporing og samtidig ivaretar personvernet, så kan de få en siste mulighet til å gjøre det» (Breivik et al., 2020).

Det siste løsningsforslaget er å enten avinstallere eller skrinlegge appen for godt. Dette er ikke overraskende, da rammen i seg selv skildrer at appen er dårlig. Joacim Lund, kommentator i Aftenposten, er i alle fall klar i sin tale: «Det som er sikkert, er at du kan deaktivere appen med en gang – med god samvittighet» (Lund, 2020).

5.1.9 Appen har nytteverdi

Denne rammen kom som et slags motsvar til rammen «appen er dårlig (på ulike måter)». Rammen finnes i fire nyhetsartikler.

Problemdefinisjon. Fellestrekket for problemdefinisjonene i denne rammen er at appen har nytteverdi. Denne nytteverdien er forskjellig, slik vi vil se i årsakstolkningen. I spalten Kort sagt i Aftenposten 25. juni, hyller Morten Goodwin, førsteamanuensis og nestleder ved Centre for Artificial Intelligence Research ved Universitetet i Agder, og Ketil Widerberg, daglig leder ved Oslo Cancer Cluster, Simula og FHI for jobben de gjorde med Smittestopp. De skriver: «Å samle inn og dele data for vår felles helse er viktig, i umiddelbare kriser som covid-19 og mot samfunnsutfordringer som kreft» (Goodwin & Widerberg, 2020).

Årsakstolkning. Tre av artiklene mener appen er nyttig fordi den kan spille en viktig rolle i kampen mot koronaviruset. Den siste artikkelen mener appen har nytteverdi, fordi den reduserer behovet for andre tiltak som innebærer større menneskerettighetsinngrep. Adele Mestad, direktør for Norges institusjon for menneskerettigheter, og Alf Butenschøn Skre, seniorrådgiver i Norges institusjon for menneskerettigheter, skriver i en kronikk i Aftenposten 17. april at de er «forsiktig positive til appen» (Mestad & Skre, 2020). De mener appen holder seg godt innenfor menneskerettighetene, nettopp fordi den er

frivillig. Det som har vært sentralt for dem er at «appen vil kunne bidra til å redusere behovet for andre krisetiltak som innebærer større menneskerettsinngrep» (Mestad & Skre, 2020).

Moralske evalueringer. Denne rammen har få evalueringer knyttet til problemdefinisjonen. Det finnes én risikoevaluering, og denne handler om at selv om appen virker, må så mange som mulig bruke den for at den skal være så effektiv som mulig. I en kronikk i VG 30. april, skriver Olav Lysne, Aslak Tveito og Kyrre Lekve: «Utfordringen framover er å få med så mange som vi trenger for å gjøre appen til et virkelig effektivt verktøy for å hjelpe samfunnet i gang igjen» (Lysne et al., 2020).

Det er også én fordelsevaluering, og den handler om samfunnsnyttene. Denne evalueringen er sterkt knyttet til inngrepene smitteverntiltakene har på samfunnet og spesielt utsatte grupper.

«Karantene, hytteforbud, reiseforbud og isolasjonsbestemmelser er inngrep i retten til privatliv, bevegelsesfrihet og eiendomsrett. (...) Det er vanskeligere å beskytte mot vold og overgrep når så mye tid tilbringes bak hjemmenes fire vegger» (Mestad & Skre, 2020).

Ved hjelp av appen vil vi forhåpentligvis kunne unngå tiltak som gir store inngrep i menneskerettighetene til folk, slik også den ene årsakstolkningen i denne rammen sier.

Løsningsforslag. Det er ingen løsningsforslag for denne rammen.

5.1.10 Forbud (eller ikke)

16. april 2020 – samme dag som FHI lanserte Smittestopp, gikk Datatilsynet ut i en pressemelding og varslet at de ville kontrollere appen. De var positive til å bruke teknologi for å bekjempe pandemien og slik redde liv, men de understreket også at «(...) alle personverninngrepene må være nødvendige, egnede og forholdsmessige» (Datatilsynet, 2020e). Datatilsynet presiserte at de hadde veiledet FHI og Helse- og omsorgsdepartementet i utviklingen av appen. Nå måtte de imidlertid ivareta sin rolle som tilsynsorgan, og kontrollere at innsamlingen og bruken av data i appen stemmer overens med både regelverket for personvern og forskriften om digital smittesporing.

Elleve dager etter den første pressemeldingen, 27. april 2020, varslet Datatilsynet i en ny pressemelding at de nå hadde startet kontrollen av appen (Datatilsynet, 2020c). Etter dette gikk det litt tid før saken tok en ny vending. Datatilsynet varslet FHI 12. mai 2020 om vedtak om pålegg knyttet til appen (Datatilsynet, 2020d). Dette på grunn av at sentrale mangler i behandlingsprotokollen, hvor formålet til Smittestopp ikke var presist nok. I tillegg manglet risiko- og sårbarhetsanalysen vurderinger rundt sentrale deler av løsningen. FHI svarte Datatilsynet i en egen pressemelding at de ville følge opp dette og oversende dokumentasjonen innen fristen (Folkehelseinstituttet, 2020g).

Bakteppet for denne rammen er at FHI mottok et varsel fra Datatilsynet om midlertidig forbud mot å behandle personopplysninger 15. juni 2020. På dette tidspunktet stoppet FHI all innsamling av data, og gjorde den utilgjengelig for nedlastning. 16. juni stemte regjeringspartiene Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti i tillegg til Arbeiderpartiet for å dele Smittestopp i to (Vestrum, 2020). På denne måten ville brukerne selv kunne velge hvilke samtykker de takket ja til – ett til smittesporings-delen og ett til kunnskapsinnhenting. 7. juli trådte det midlertidige forbudet i kraft.

Problemdefinisjon. Rammene har samme problemdefinisjon – midlertidig forbud mot å samle inn personopplysninger, men har forskjellige årsakstolkninger, moralske

evalueringer og løsningsforslag knyttet til dette problemet. Derfor deles de i to ulike rammer.

Rammene finnes i ni nyhetsartikler og i fire pressemeldinger. Det er viktig å presisere at begge rammene kan finnes i samme artikkel eller pressemelding. Det vil si at én sak kan inneholde moralske evalueringer rundt både for og mot forbud, og samtidig ha et løsningsforslag som støtter mot-forbud.

5.1.10.1 Appen bør forbys

Denne rammen finnes i åtte saker.

Årsakstolkning. Årsakstolkningen til denne rammen er at «(...) Smittestopp ikke lenger kan ansees som et forholdsmessig inngrep i brukernes grunnleggende personvernrettigheter» (Datatilsynet, 2020a), som Datatilsynet skrev i sin pressemelding fra 15. juni 2020.

Moralske evalueringer. Det er én fordelsevaluering i denne rammen: personvern og nytteverdi. Personvern handler om at appen er for inngripende sammenlignet med nytteverdien appen har. Bjørn Erik Thon uttaler i Datatilsynets pressemelding at «Smittestopp er et svært personverninngripende tiltak, også i en unntakssituasjon der samfunnet forsøker å bekjempe en pandemi» (Datatilsynet, 2020a). Han fortsetter med å si at nytteverdien ikke er til stede slik situasjonen var den gang.

Løsningsforslag. Løsningsforslaget er at det er mulig å digitalisere smittesporingen på en mindre inngripende måte. Poenget er at det må gjøres endringer for at forbudet skal oppheves, og appen igjen kan brukes i smittesporingen. Jeanine Lilleng, leder for ekspertgruppa som kom med innspill til sikkerheten til appen, sa til NRK at det «(...) framleis er mogleg å lage ein app med same funksjonalitet som i dag. Med mykje mindre inngrep i personvernet enn det Smittestopp har i dag» (Kolseth et al., 2020).

5.1.10.2 Appen bør ikke forbys

Denne rammen finnes i ti saker.

Årsakstolkning. Årsakstolkningen til denne rammen er at et forbud er problematisk fordi appen er et viktig verktøy. Gun Peggy Knudsen uttaler i FHI's pressemelding: «(...) vi mener vi har dokumentert at Smittestopp er et tjenlig tiltak for å forebygge og hindre smitte» (Folkehelseinstituttet, 2020d). FHI presiserte i et svar til Datatilsynet at «Pandemien er ikke over selv om smitten nå er på et lavt nivå» (Løkkevik, 2020). Videre uttalte Knudsen til VG: «(...) Vi mener det er viktig å ha et verktøy for beredskap, være i forkant og kunne forebygge – i stedet for å være reaktive» (Løkkevik, 2020).

Moralske evalueringer. Risikoevalueringene til denne rammen er helse og teknologi. Helse omhandler, som årsakstolkningen sier, at når appen blir forbudt, mister vi et viktig verktøy. Camilla Stoltenberg understreket dette til NRK: «(...) en viktig del av beredskapen mot økt smittespredning svekkes når bruken av appen stanses» (Zondag & Sollund, 2020). Risikoevalueringen teknologi handler om at forbudet fører til at FHI og Simula «(...) taper tid når det gjelder testing og utvikling» (Zondag & Sollund, 2020).

Løsningsforslag. Løsningsforslaget går ut på hva FHI må gjøre. Bjørn Erik Thon presiserer at FHI må gjøre endringer i appen for at forbudet skal bli opphevet:

«Det kan for eksempel være at man deler den i to, og gir en tillatelse til smittesporing og en annen til å se på hvordan folk beveger seg rundt i samfunnet, som Stortinget ba

regjeringen om i juni. Det andre kan være å kun bruke Blåtann ved smittesporing» (Nave & Sfrintzeris, 2020).

Gun Peggy Knudsen uttaler i FHI sin pressemelding at de jobber videre for «(...) å følge opp vedtaket fra Stortinget om å dele appens funksjoner i to; en analysedel og en smittesporingsdel» (Folkehelseinstituttet, 2020d).

5.2 Aktører som ilegges ansvar for risiko og fordeler i nyhetsrammene

Å se på hvilke aktører som får ansvaret for risiko- og fordelsevalueringene i de ulike rammene, sier noe om hvilke aktører som blir holdt ansvarlig. I denne delen vil jeg derfor gå i detalj for å beskrive hvilke risikoevalueringer de ulike aktørene blir holdt ansvarlig for, og samtidig vise til eksempler for å underbygge mine slutninger. Jeg fokuserer bare på rammer som har identifisert risiko- og fordelsevalueringer. Dette innebærer at rammen «få hverdagen tilbake» ikke er med i gjennomgangen under. Tabell 6 inneholder en oversikt over aktører i de ti nyhetsrammene med moralske evalueringer.

Tabell 6 Aktører i nyhetsrammene

Nyhetsrammer	Aktører risiko	Aktører fordeler
App for digital smittesporing	Myndighetene FHI Simula Allmennheten	FHI Direktoratet for e-helse Norges forskningsråd Simula Myndighetene Regjeringen Datatilsynet
Udemokratisk prosess	FHI Regjeringen	FHI Simula
Appen er nybrottsarbeid	-	FHI Simula
Appen har personvernutfordringer	FHI Simula Myndighetene Regjeringen Bent Høie Datatilsynet	-
Få hverdagen tilbake	-	-
Tjene penger på Smittestopp	-	Simula FHI
Appen har for få brukere	Allmennheten FHI Bent Høie Simula Regjeringen	FHI Simula
Appen er dårlig (på ulike måter)	FHI Simula Bent Høie Erna Solberg	-
Appen har nytteverdi	Allmennheten	Myndighetene
Appen bør forbys	FHI	
Appen bør ikke forbys		Datatilsynet

5.2.1 App for digital smittesporing

I rammen «app for digital smittesporing» er den ene risikoevalueringen personvern, som handler om at appen er inngripende og kan ha konsekvenser for personvernet. Aktørene som tildeles ansvaret for denne risikoen, er FHI, Simula og myndighetene. Datatilsynet tillegger myndighetene ansvaret for denne risikoen i sin pressemelding, når de fremlegger anbefalingene fra det europeiske Personvernrådet: «Rådet understreker samtidig at myndighetene må beskytte borgernes grunnleggende rettigheter» (Datatilsynet, 2020b).

Den andre risikoevalueringen er at teknologien krever at mange bruker appen for at det skal være et effektivt smittesporingsverktøy. Denne risikoen blir indirekte tildelt allmennheten: «Det skal være frivillig å laste ned appen, men om den skal gi ønsket effekt, må mesteparten av befolkningen ta den i bruk» (Stoltenberg et al., 2020).

Fordelseevalueringen «helse» skildrer at appen skal bidra til å stoppe smitten og kartlegge nytten av smitteverntiltakene, og dette får produsentene av appen æren og ansvaret for: «For å klare å holde smitten under kontroll har derfor Folkehelseinstituttet, med assistanse fra Direktoratet for e-helse og Forskningsrådet, bedt Simula utvikle en app som kan følge med på og analysere hvor folk i Norge oppholder seg og hvem de er i nærheten av» (Stoltenberg et al., 2020).

Den neste fordelsevalueringen omhandler at appen kan bidra til at vi trapper ned på smitteverntiltakene og kan åpne opp samfunnet igjen. I Aftenposten 9. april blir Erna Solberg sitert på at noen av de strengeste tiltakene kan avvikles hvis «(...) vi får til denne sporingsappen som vi nå jobber med» (Larsen, 2020). Indirekte legger hun ansvaret for denne fordelen på «vi». Med dette kan det tenkes at hun mener regjeringen, som fikk i gang prosessen med lovforskriften, i tillegg til FHI og Simula som faktisk produserer appen.

Den tredje fordelsevalueringen handler om at appen til tross for risikoer rundt personvern, faktisk blir utviklet på en forsvarlig måte. Ansvaret for dette tildeles produsentene av appen, altså FHI og Simula. I tillegg legger FHI ansvar for denne fordelen til Datatilsynet, fordi de skal hjelpe dem med å sikre personvernrettighetene i appen. FHI skriver i en pressemelding 27. mars at å lage en slik app krever fokus på personvern og informasjonssikkerhet: «Derfor har Folkehelseinstituttet jobbet i god dialog med Datatilsynet om personvern, slik at personopplysninger vernes (...)» (Folkehelseinstituttet, 2020f).

Den siste fordelsevalueringen er «økonomi», og skildrer at appen kan spare myndighetene for enormt med økonomiske ressurser. Ingen får direkte ansvaret for denne evalueringen, men indirekte er det produsentene av appen som er ansvarlig, siden de utvikler verktøyet.

5.2.2 Udemokratisk prosess

Risikoevalueringene til udemokratisk prosess omhandler konsekvensene en udemokratisk prosess kan føre med seg, som personvernutfordringer og økonomiske konsekvenser. Dette får FHI ansvaret for, ettersom de har tatt beslutningene rundt appen. Nils Norman Haukås skriver i sin kronikk i Aftenposten 22. april:

«Folkehelseinstituttet (FHI) innrømmer sjølv at dei har hoppa bukk over ein offentleg anbudsprosess. Og ein skulle nesten tru at viss FHI berre gjentek orda 'dårleg tid' og 'nasjonal dugnad' nok gonger, så slepper dei å få Økokrim på døra» (Haukås, 2020).

Regjeringen blir også holdt ansvarlig for konsekvensene, siden de vedtok forskriften som gjorde det mulig å lage Smittestopp. Johansen (2020) skrev om forskriften i Aftenposten 28. mars: «Den ble vedtatt av regjeringen i rekordfart fredag. Uten høring eller offentlig diskusjon ble forskriften kunngjort kl. 16.50 fredag».

Fordelsevalueringen til rammen er at denne udemokratiske prosessen gjorde det mulig for FHI og Simula å starte jobben med appen raskt. Denne fordelene får nettopp FHI og Simula ansvaret for. Gun Peggy Knudsen utdyper:

«Det var i denne situasjonen behov for å handle raskt. Folkehelseinstituttet og Simula har over en lengre periode hatt dialog. Simula skisserte raskt hvordan de kunne bidra med kompetanse og leveranser i dette prosjektet» (I VG, sitert fra NTB, 2020).

5.2.3 Nybrottsarbeid

Risikoevalueringen til denne rammen handler om at det er risikofylt å utvikle en app så raskt som det ble gjort med Smittestopp. Aktørene som får ansvaret for risikoen er produsentene av appen: «Simula Research Laboratory i samarbeid med Folkehelseinstituttet jobbet dag og natt med den nye appen» (Johansen, 2020).

5.2.4 Appen har personvernutfordringer

Den første risikoevalueringen til rammen er misbruk, mangel på sikkerhet og faren for overvåking. Ansvaret for evalueringen blir gitt til flere ulike aktører: FHI og Simula fordi de produserer appen og dermed tar valgene som velger hvordan appen blir til slutt. Myndighetene for at de tillater denne type overvåking. Og Datatilsynet fordi de har, ifølge en lektor ved Institutt for datateknologi på Høgskulen på Vestlandet, «(...) gjort en dårlig jobb» (Hansen & Simensen, 2020).

Den andre risikoevalueringen er at personvernutfordringene kan føre til svekket tillit i befolkningen. Her blir både regjeringen, FHI, Simula og Bent Høie holdt ansvarlig. Åshild Bruun-Gundersen sparer ikke på kruttet når hun beskriver hvordan FHI og regjeringens «(...) prinsippløse holdning til personvern under utviklingen av smitteappen har undergravd befolkningens tillit til hele app-prosjektet» (Breivik et al., 2020).

5.2.5 Tjene penger på Smittestopp

Den eneste moralske evalueringen i denne rammen er en risiko. Dette handler om at folk ikke kan stole på at sikkerheten er god nok, hvis hovedmålet til Simula er å tjene penger på appen. Dette gjelder spesielt med tanke på at kildekoden ikke ligger åpent, som gjør det mulig for Simula å selge appen videre. Aktørene som tildeles ansvaret for denne risikoen er Simula og FHI. Solveig Schytz uttaler at hun reagerer på flere ting ved «(...) FHIs app, som utvikles av det statseide forskningscenteret Simula» (Veberg, 2020b).

5.2.6 Appen har for få brukere

Den første risikoevalueringen i rammen er at det trengs flere brukere for at appen skal være et effektivt smittesporingsverktøy. FHI legger ansvaret om å få flere brukere til appen over på allmennheten. I en pressemelding uttaler Gun Peggy Knudsen: «(...) no gjeld det å ikke miste tolmodet, men sikre at du sender inn data fra appen» (Folkehelseinstituttet, 2020h). I nyhetsmediene er det FHI som må svare på spørsmålene om brukertallene. Gun Peggy Knudsen hentes inn som intervjuobjekt i sakene om de lave brukertallene. Dette viser indirekte at det er FHI selv som må holdes ansvarlig for at folk deaktiverer appen.

Den andre risikoevalueringen i rammen handler om personvern og stiller spørsmål ved om det er forsvarlig med så store inngrep når nytteverdien er så liten. Ansvar for denne evalueringen ilegges både Bent Høie, Simula, FHI og regjeringen. Solveig Schytz sier til Aftenposten at «(...) Det må både Simula, FHI og regjeringen bære sin del av ansvaret for» (Veberg, 2020b).

Fordelsevalueringen til rammen skildrer at selv om appen har for få brukere, vil man fortsatt kunne bruke dataene til å analysere om smitteverntiltakene fungerer. Ansvar for dette blir ikke direkte tilegnet noen av aktørene, men det er indirekte lagt opp til at produsentene av appen har ansvaret for denne fordelene.

5.2.7 Appen er dårlig (på ulike måter)

Risikoevalueringene i denne rammen er at brukerne slutter å bruke appen, fordi den er for dårlig. Ansvar for risikoen blir lagt på produsentene av appen – FHI og Simula. Spesielt kanskje FHI, da Gun Peggy Knudsen ofte er intervjuet i sakene. Som for eksempel 26. april, da NRK lagde en sak om de tekniske problemene ved appen og de spurte FHI om hvor mange som slettet appen etter nedlastning eller deaktivert Bluetooth og GPS. Da var det Knudsen som beklagde for at: «(...) det tar lengre tid enn mange skulle ønske å svare på dette» (Zondag, 2020).

Den neste risikoevalueringen er teknologi, og omhandler at når appen er dårlig, er det en risiko for at teknologien også er dårlig. Dette kan være at appen ikke er brukervennlig nok, eller at den ikke er god nok for å digitalisere smittesporingen. Aktørene som får ansvar for dette, er i hovedsak produsentene av appen. Åshild Bruun-Gundersen gir også ansvaret til helseminister Bent Høie: «Helseministeren bekreftet i går at den heller aldri kan erstatte manuell smittesporing» (Breivik et al., 2020).

Den siste risikoevalueringen er helse, og handler om at hvis appen er dårlig kan den gi falske positive, som igjen vil belaste helsevesenet unødige, som Ida Aalen nevnte i sin kronikk. Produsentene av appen, Erna Solberg og Bent Høie blir trukket frem som aktører i saken. Hun skriver blant annet:

«For at Smittestopp-appen skal hevdes å begrense smitte og redde liv, slik Solberg gjør, holder det ikke at den varsler oss om at vi har vært i nærheten av en smittet. Den må klare å varsle om signifikant flere enn vi ville fått høre om på vanlig vis» (Aalen, 2020).

5.2.8 Appen har nytteverdi

Risikoevalueringen i denne rammen beskriver at så mange som mulig må bruke appen for at den skal være effektiv. Aktørene som blir ilagt ansvaret for denne risikoen er allmennheten. Olav Lysne, Aslak Tveito og Kyrre Lekve skriver i sin kronikk i VG: «Utfordringen framover er å få med så mange som vi trenger for å gjøre appen til et virkelig effektivt verktøy for å hjelpe samfunnet i gang igjen» (Lysne et al., 2020). Her gir de indirekte ansvaret for å få flere brukere over på allmennheten.

Fordelsevalueringen er at vi slipper smitteverntiltak som innskrenker friheten til folk. Ansvar for denne fordelene ligger hos myndighetene, som satte i gang arbeidet med appen. I kronikken til Adele Mestad og Alf Butenschøn Skre, omtaler de appen som «Helsemyndighetenes smittesporingsapp» (Mestad & Skre, 2020).

5.2.9 Appen bør forbys

Fordelsevalueringen i denne rammen beskriver at appen er for inngripende sammenlignet med nytteverdien, og at den derfor bør forbys. Det er FHI som får ansvaret for at appen

er for inngripende. Dette kommer frem i Datatilsynets pressemelding om varsel om midlertidig forbud av appen. Bjørn Erik Thon uttaler blant annet: «Vi mener at FHI ikke har godtgjort at det er strengt nødvendig å bruke lokasjonsdata til smittesporing, og imøteser en ny vurdering fra FHIs side av dette» (Datatilsynet, 2020a).

5.2.10 Appen bør ikke forbys

Den første risikoevalueringen for denne rammen handler om at man mister et viktig verktøy i kampen mot koronaviruset hvis appen forbys. Den andre risikoevalueringen handler om at et forbud fører til at FHI og Simula mister tid til testing og utvikling av appen. Ansvar for begge disse risikoene legger FHI over på Datatilsynet, som varslet om et midlertidig forbud mot appen. Dette førte til at FHI avsluttet innsamlingen av data, og samtidig deaktiverte appen. Camilla Stoltenberg uttalte i FHIs pressemelding 15. juni: «Vi er ikke enige i Datatilsynets vurdering, men ser oss nå nødt til å slette alle data og sette arbeidet på pause som følge av varselet» (Folkehelseinstituttet, 2020e).

5.3 Avsendere av rammer

Ved å se på hvilke nyhetsrammer som er identifisert i materialet fra de fem avsenderne (FHI, Datatilsynet, Aftenposten, NRK og VG), får vi et overblikk over forskjeller og likheter i rammebruken. Nedenfor går jeg først gjennom rammene som er brukt i pressemeldingene, og deretter nyhetsrammene som er brukt i nyhetsartiklene.

I tabellene som blir presentert under er det brukt prosent for å øke sammenlignbarheten mellom avsenderne. Noen bruker flere rammer totalt enn andre, og det er derfor vanskelig å sammenligne frekvensene. Det er derimot viktig å nevne at de absolutte tallene er lave, og at disse prosentene derfor må tolkes svært varsomt.

Tabell 7 Nyhetsrammer i pressemeldinger

Nyhetsrammer	FHI		Datatilsynet		Total
	Antall	Prosent	Antall	Prosent	
App for digital smittesporing	2	40.0	1	33.3	3
Appen bør forbys	0	0	2	66.7	2
Appen bør ikke forbys	2	40.0	0	0	2
Appen har for få brukere	1	20.0	0	0	1
Totalt	5	100	3	100	8

Tabell 7 viser at den generelle tendensen er at det ikke finnes så mange rammer i pressemeldingene til verken FHI eller Datatilsynet. Dette kan komme av at pressemeldingene i stor grad har som mål å dele informasjon. De gangene de faktisk har rammer, er det for å få frem om appen bør forbys eller ikke, eller generelt om at appen er et verktøy for smittesporing. FHI bruker også rammen «appen har for få brukere» i en pressemelding fra 7. mai 2020. Da oppfordret de folk til å dobbeltsjekke om appen var aktivert og delte GPS og Bluetooth-data, fordi appen hadde mistet brukere den siste tiden.

I pressemeldingene til FHI ser vi at rammer med negativt fokus mot appen er i klart mindretall. De setter ikke fokus på personvernutfordringene, de tekniske problemene eller den udemokratiske prosessen rundt appen i sine pressemeldinger. De fremmer heller funksjonaliteten til appen som et smittesporingsverktøy, og hvorfor den ikke bør forbys. Dette vitner om et unyansert bilde av hva Smittestopp er, de utfordringene den

har og ikke minst hva dette betyr for befolkningen. Den eneste rammen med negativ vinkling de benytter, er at appen har for få brukere.

For Datatilsynets del er det rart at de ikke bruker rammen om personvernutfordringene til appen. Deres pressemeldinger inneholder mer informasjon om prosessen videre, tiltak og forbud. Kanskje ønsker de ikke å kommentere personvernutfordringene rundt appen eksplisitt i sine pressemeldinger når de har en pågående kontroll av den. Dette kan være i strid med deres retningslinjer. Dessuten, etter kontrollen var ferdig brukte de «appen bør forbys», og uttrykte på denne måten deres synspunkt om appen.

Det ble ikke funnet noen nyhetsrammer i 15 pressemeldinger.

Tabell 8 Nyhetsrammer i nyhetsmedier

Nyhetsrammer	Aftenposten		NRK		VG		Total
Appen har personvern-utfordringer	6	20.0	3	21.4	8	40.0	17
Appen er dårlig (på ulike måter)	5	16.7	3	21.4	1	5.0	9
Appen bør ikke forbys	3	10.0	2	14.3	3	15.0	8
Appen bør forbys	1	3.3	3	21.4	2	10.0	6
App for digital smittesporing	3	10.0	2	14.3	1	5.0	6
Udemokratisk prosess	5	16.7	0	0	1	5.0	6
Appen har for få brukere	2	6.7	1	7.2	1	5.0	4
Appen har nytteverdi	2	6.7	0	0	2	10.0	4
Få hverdagen tilbake	1	3.3	0	0	1	5.0	2
Appen er nybrottsarbeid	1	3.3	0	0	0	0	1
Tjene penger på Smittestopp	1	3.3	0	0	0	0	1
Totalt	30	100	14	100	20	100	64

Den mest brukte rammen hos alle tre nyhetsmediene er «appen har personvernutfordringer». Dette tyder på at personvernutfordringene har kommet godt frem i mediedekningen av appen. Det er viktig, ettersom dette var en svært problematisk side ved Smittestopp. Det er også merkelig at dette er en ramme som ikke er brukt i pressemeldingene én eneste gang, verken hos FHI eller Datatilsynet. Dette kan tyde på at pressemeldingene ikke er like kritiske som nyhetsartiklene. Det viser at pressemeldinger ikke bygger på journalistiske prinsipper, og heller oppfyller sitt formål som en informasjonskanal for bedriften eller organet de representerer. I tillegg tyder dette på at FHI og Datatilsynet ikke er opptatt av frame building. Denne interpretasjonen kommer fra mediene, og viser at mediene oppfyller en av sine mest viktige funksjoner – kritikk og kontroll.

Hos Aftenposten og NRK står nyhetsrammer med negativt fokus på appen sterkt. Aftenpostens nest mest brukte rammer er «udemokratisk prosess» og «appen er dårlig». Hos NRK er førsteplassen av de mest brukte rammene delt mellom «appen er dårlig», «appen bør forbys» og «appen har personvernutfordringer». At rammen «appen er dårlig» er såpass mye brukt, tyder på at problemene med appen har vært viktig å få fram. Den generelt negative dekningen går på bekostning av at fordelene med appen ikke blir omtalt. Journalistene har trossalt ansvar for at ulike syn kommer frem.

VG, på den andre siden, har «appen bør ikke forbys», «appen har nytteverdi» og «appen bør forbys» som nyhetsrammer på andre- og tredjeplass. Dette kan tyde på at VG har en mer balansert dekning av appen, enn NRK og Aftenposten. Dette er interessant, siden VG

er en tabloidavis. En kan derfor forvente at de er mer ubalanserte i dekningsen sin enn for eksempel dagsavisen Aftenposten eller kringkasteren NRK. Samtidig vet vi i ettertid at appen helt klart var problematisk. Vi kan argumentere for at de negativt rettede nyhetsrammene var berettiget – at appen ikke var god nok. Det hadde hatt større konsekvenser om de kritiske stemmene hadde blitt undertrykket i mediedekningen om appen, når vi vet det vi vet i dag.

Aftenposten bruker alle rammene, i motsetning til de to andre nyhetsmediene. NRK benytter ikke rammene «udemokratisk prosess», «appens nybrottsarbeid», «få hverdagen tilbake», «tjene penger på Smittestopp» og «appens nytteverdi». VG bruker ikke rammene «appens nybrottsarbeid» og «tjene penger på Smittestopp».

Blant rammene NRK ikke benytter i det hele tatt, kunne en kanskje forvente at de i alle fall brukte «udemokratisk prosess». Sett i lys av samfunnsansvaret de har som allmennkringkaster, burde de sette fokuset på de mindre bra sidene av prosessen rundt appen. NRK-plakaten setter rammene for NRKs samfunnsoppdrag. Den nevner spesifikt i paragraf 28 at NRK har som oppgave å avdekke kritikkverdige forhold (NRK, 2015). Det kan vi i denne saken argumentere for at de ikke har gjort.

Forbudsrammene «appens bør forbys» og «appens bør ikke forbys» er benyttet litt forskjellig i de ulike nyhetsmediene. Der Aftenposten og VG er mer positive til appen, og anvender rammen «appens bør ikke forbys», er NRK mer negativ, og bruker rammen «appens bør forbys» mest.

De rammene som blir anvendt minst er ganske forskjellig blant de tre avsenderne. Noen rammer er derimot gjengangere. Alle nyhetsmediene bruker rammen «appens har for få brukere» relativt lite. I tillegg benytter Aftenposten og VG nyhetsrammen «få hverdagen tilbake» lite.

I ni av nyhetsartiklene ble det ikke funnet noen nyhetsrammer.

5.4 Rammer over tid

I denne delen av oppgaven vil jeg undersøke bruken av nyhetsrammer over tid, gjennom å se på hvilke rammer som ble identifisert hver måned fra mars til september.

I mars ble rammen «app for digital smittesporing» identifisert syv ganger, og dette var rammen som ble identifisert mest. Dette var rett før lansering av appen. Det er dermed naturlig at fokuset var å formidle hva appen skulle brukes til og hvordan Smittestopp kunne hjelpe oss. Videre ble rammene «udemokratisk prosess», «nybrottsarbeid» og «appens har personvernutfordringer» identifisert én gang hver. Dette vitner om at de kritiske stemmene ikke var særlig sterke i mars.

«Appens har personvernutfordringer» farget dekningsen av appen i april, og ble identifisert i hele ti saker. På dette tidspunktet var dekningsen mest preget av personvernutfordringene som appen førte med seg. Rammen «appens er dårlig (på ulike måter)» er den nest mest identifiserte rammen (5 saker), og «udemokratisk prosess» ligger på tredjeplass (4 saker). Dette antyder et sterkt negativt fokus denne måneden. De tre eneste rammene som ikke har et negativt fokus rundt appen, finner vi på fjerde-, femte- og sjetteplass. «Appens nytteverdi» ble identifisert i tre saker, mens «app til digital smittesporing» og «få hverdagen tilbake» ble identifisert i henholdsvis to saker hver. Rammene «tjene penger på Smittestopp» og «appens har for få brukere» ble funnet i én sak.

I mai var det generelt lite bruk av nyhetsrammer om appen. Likevel var det også her et negativt fokus i dekningen. «Appen har for få brukere» ble identifisert i fire saker, og var med dette rammen som ble mest brukt. «Udemokratisk prosess» og «appen har personvernutfordringer» ble identifisert i én sak hver.

I juni sendte Datatilsynet ut varsel om forbud, og det er naturligvis forbudsrammene som preger dekningen denne måneden. «Appen bør ikke forbys» og «appen bør forbys» finnes i seks saker hver. Her er det ingen sterk dragning til enten den ene eller andre retningen. Likevel er det flere rammer med negativt fokus mot appen denne måneden enn det er positive. På tredjeplass finner vi «appen har personvernutfordringer» som er identifisert i fire saker. Neste ramme på listen er «appen er dårlig (på ulike måter)» som finnes i to saker. Rammen «appen har nytteverdi» finnes bare i én sak.

Juli var måneden da det midlertidige forbudet offisielt trådte i kraft, og dette preget dekningen. Denne gangen ble rammen som talte imot forbudet identifisert flest ganger. «Appen bør ikke forbys» ble funnet i fire saker, mens «appen bør forbys» i bare to. Juli er den eneste måneden, foruten mars, der en positiv rettet ramme dominerer alene.

I august og september var det generelt sett lite dekning om Smittestopp. I august er bare rammen «appen er dårlig (på ulike måter)» identifisert, og det bare én gang. I september er rammene «appen er dårlig (på ulike måter)» og «appen har personvernutfordringer» funnet i én sak hver.

På generelt grunnlag ser vi at mediedekningen rundt appen for det meste har vært dominert av negativt rettede nyhetsrammer. Det hele startet med den relativt positive rammen «app for digital smittesporing», men det tok ikke lang tid for «appen har personvernutfordringer», «appen har for få brukere» og forbudsrammene tok over. Etter disse tre månedene er det bare juli som har en positiv ramme på topp, med «appen bør ikke forbys». De to siste månedene av dekningen av Smittestopp ble preget av rammen «appen er dårlig (på ulike måter)».

6 Diskusjon

I denne oppgaven har jeg søkt svar på problemstillingen: *Hvordan var framingen av Smittestopp-appen fra Folkehelseinstituttet, Datatilsynet og mediene?* For å svare på dette har jeg brukt kvalitativ innholdsanalyse, med innslag av kvantitative fremstillinger. Jeg har analysert pressemeldinger fra FHI og Datatilsynet, og nyhetsartikler fra Aftenposten, NRK og VG fra mars til september 2020. I denne delen av oppgaven vil jeg besvare de fire forskningsspørsmålene mine. Deretter vil jeg diskutere funnene mine opp mot tidligere forskning, diskutere sosial relevans, kommentere begrensninger ved studien og til slutt gi konkrete forslag til videre forskning.

6.1 Viktigste funn

Det første forskningsspørsmålet mitt er: Hvilke rammer finnes? Det er elleve nyhetsrammer som brukes i dekingen av Smittestopp-appen: (1) app for digital smittesporing, (2) udemokratisk prosess, (3) appen er nybrottsarbeid, (4) appen har personvernutfordringer, (5) få hverdagen tilbake, (6) tjene penger på Smittestopp, (7) appen har for få brukere, (8) appen er dårlig (på ulike måter), (9) appen har nytteverdi, (10) appen bør forbys og (11) appen bør ikke forbys. Tabell 9 gir en oversikt over nyhetsrammene og rammeelementene deres.

På generelt grunnlag stemmer ikke mine rammer overens med litteraturen på området. Grunnen til dette er at min studie har en induktiv tilnærming, og jeg identifiserer derfor temaspesifikke nyhetsrammer i datamaterialet. Temaspesifikke rammer er unike for det temaet en studie undersøker, og det vil derfor være vanskelig å finne akkurat de samme rammene i andre studier (de Vreese, 2005). Det er i tillegg ingen andre studier som forsker på akkurat det samme, og temaet er derfor nytt. Likevel, noen av nyhetsrammene ligner på funn fra studiene i litteraturgjennomgangene (se kapittel 3).

Rammen «appen har nytteverdi» minner om rammen «pragmatisk» som ble identifisert hos Rössler (2001), Chia (2019) og Sun et al. (2020). Begge rammene har fokus på hva teknologiene kan brukes til rent praktisk, og hvordan dette gir verdi til samfunnet.

«Appen har nytteverdi» inneholder også fordelsevalueringen at appen vil føre til mindre inngrep i menneskerettighetene, siden målet er å unngå inngripende smitteverntiltak. Dette er til forskjell fra rammen «personvern som rettighet», som finnes i Smith et al. (2011), Fornaciari (2014) og Epstein et al. (2014). I disse studiene refereres det til at personvern er en menneskerett, i motsetning til at Smittestopp blir presentert som en løsning for å unngå større inngrep i menneskerettighetene. Det er ironisk, da Smittestopp i stor grad ble sett på som et stort inngrep i personvernet til folk.

Rammen «appen er dårlig (på ulike måter)» stemmer overens med funnene i Rössler (2001), Chia (2019) og Sun et al. (2020), som identifiserte rammen «realistisk blikk» i sine studier. «Realistisk blikk» er ikke like negativt rettet som «appen er dårlig (på ulike måter)». Der hvor «realistisk blikk» fokuserer på at teknologien ikke er et universalmiddel for alt, er «appen er dårlig (på ulike måter)» mer opptatt av alt som ikke fungerer. I forskningen er ikke dette en veldig utbredt ramme, men i min studie er «appen er dårlig (på ulike måter)» den nest mest brukte rammen. Dette viser hvor stor del de funksjonsmessige utfordringene rundt appen har hatt i nyhetsrammene om appen.

Tabell 9 Oversikt over nyhetsrammer

Rammer	Problem-definisjon	Årsaks-tolkning	Moralske evalueringer	Løsnings-forslag
App for digital smittesporing	FHI skal lage en app som skal hjelpe med smittesporing.	Manuell smittesporing er krevende og krever mye kapasitet fra helsetjenesten.	Risikoer: Personvern, teknologi. Fordeler: Helse, samfunn, personvern.	Last ned appen.
Udemokratisk prosess	Prosesen rundt appen har vært for lukket, udemokratisk, og ikke i tråd med vanlig praksis.	Alvorlig og problematisk.	Risikoer: Personvern, økonomiske konsekvenser. Fordel: Handle raskt.	Ikke bruk appen.
Appen er nybrottsarbeid	Har aldri blitt gjort før.	Kort tid til å utvikle appen.	Risiko: Ekstremspørr å utvikle en løsning så raskt. Fordel: Det var nødvendig.	Ingen.
Appen har personvern-utfordringer	Appen har personvern-utfordringer.	Samler inn mye sensitiv informasjon.	Risikoer: Misbruk, mangel på sikkerhet, overvåking, svekket tillit. Fordeler: Ingen.	Det finnes mindre inngripende løsninger.
Få hverdagen tilbake	Ønsker å få hverdagen tilbake igjen.	Pandemien har snudd opp-ned på livene våre.	Ingen.	Last ned appen.
Tjene penger på Smittestopp	Å tjene penger på appen er viktigst.	Lukket kildekode muliggjør at Simula skal kunne selge appen og tjene penger på det.	Risiko: Føler seg ikke trygg på at sikkerheten er god nok. Fordeler: Ingen.	Ingen.
Appen har for få brukere	Appen har for få brukere.	Trenger mange brukere for at appen skal være et effektivt smittesporings-verktøy.	Risikoer: Teknologi, personvern. Fordeler: Kan fortsatt brukes til å se om smittevern-tiltakene fungerer.	Aktiver og bruk appen.

Appen er dårlig (på ulike måter)	Appen er dårlig.	Tekniske problemer og liten nytteverdi.	Risikoer: Brukerne gir opp fordi appen er for dårlig. Teknologien er dårlig. Helseutfordringer Fordeler: Ingen.	Brukeren må tilpasse seg. Lag ny versjon av appen. Avinstallere appen.
Appen har nytteverdi.	Appen har nytteverdi.	Spiller viktig rolle i kampen mot koronaviruset. Reduserer behovet for andre tiltak.	Risiko: Trenger mange brukere for å virke. Fordel: Appen vil unngå tiltak som gir store inngrep i menneskerettighetene til folk.	Ingen.
Appen bør forbys	Forbud av appen – appen bør forbys.	Appen er ikke et forholdsmessig inngrep.	Risiko: Ingen. Fordel: Personvern	Det finnes mindre inngripende løsninger.
Appen bør ikke forbys	Forbud av appen – appen bør ikke forbys.	Appen er et viktig verktøy.	Risikoer: Mister viktig verktøy for smittesporing. Mister tid til testing og utvikling. Fordeler: Ingen	FHI må endre appen.

Det første løsningsforslaget i «appen er dårlig (på ulike måter)» handler om at brukeren må tilpasse seg at appen er dårlig. Dette ligner på rammen «brukernes ansvar» som ble funnet i Fornaciari (2014). Denne rammen beskrives som at brukerne selv er ansvarlige for sitt tap av personvern. Løsningsforslaget og rammen har til felles at de legger ansvaret over på brukerne selv.

Rammen «tjene penger på Smittestopp» ligner rammen «personvern som handelsvare» som ble identifisert i Smith et al. (2011), Fornaciari (2014), de Souza e Silva og Frith (2010) og Epstein et al. (2014). Begge rammene handler om å sikre seg profitt, men på ulike måter. «Tjene penger på Smittestopp» fokuserer på risikoene ved å ha som mål å skulle tjene penger på appen, og at det gjør at brukerne ikke kan føle seg trygge på at sikkerheten er i forsetet. «Personvern som handelsvare» på den andre siden, handler om idéen at personvernopplysninger kan samles inn, selges, kjøpes og brukes for å skape profitt. Dette er ikke nødvendigvis presentert som en risiko – det blir kun stadfestet. Bare de Souza e Silva og Frith (2010) baserer denne rammen på en bekymring og risiko.

Dette knyttes opp mot at store selskaper eller staten kan spore individers lokasjon uten at de vet det selv.

Rammen «appen bør ikke forbys» har noen fellestrekk med rammen «verdien av sannhet» som Fornaciari (2014) identifiserte i sitt datamateriale. I begge rammene ansees inngrep i personvernet som viktigere enn å beskytte personvernet, når sikkerheten til folk står på spill. I «appen bør ikke forbys» er risikoen for å forby appen at den er et svært viktig verktøy i smittesporingen, og ved å miste dette verktøyet vil potensielt helsen til befolkningen være i fare. Inngrepet i personvernet blir altså rettferdiggjort for å bevare sikkerheten og helsen til borgerne.

Det er også verdt å notere at jeg har funnet mange forskjellige rammer i et relativt lite utvalg av pressemeldinger og nyhetsartikler. Dette kan tyde på at det var en mangfoldig debatt rundt appen, og at flere forskjellige stemmer ble hørt i den offentlige diskusjonen. Det handlet om mer enn helsegevinster versus personvern og datasikkerhet. Dette er et bra tegn, og tyder på at diskusjonen i den norske offentligheten var differensiert. Selv i en ekstraordinær situasjon som en pandemi er, fungerte den offentlige debatten i Norge.

Det andre forskningsspørsmålet mitt er: Hvilke aktører får ansvar for risiko- og fordelsevalueringer? Det er stor variasjon i hvem som får ansvar for risiko- og fordelsevalueringene i datamaterialet, og det kommer an på hvilken ramme det er. Likevel er det FHI og Simula som får tildelt ansvaret for både fordels- og risikoevalueringene flest ganger, uavhengig av nyhetsramme.

Aktørene som får ansvar for risikoevalueringene er FHI (i 6 rammer), Simula (i 4 rammer), regjeringen (i 3 rammer), Bent Høie (i 3 rammer), allmennheten (i 3 rammer), myndighetene (i 2 rammer), Erna Solberg (i 1 ramme) og Datatilsynet (i 1 ramme).

Aktørene som får ansvar for fordelsevalueringene er Simula (i 5 rammer), FHI (i 4 rammer), myndighetene (i 2 rammer), Datatilsynet (i 2 rammer), regjeringen (i 1 ramme), Direktoratet for e-helse (i 1 ramme) og Norges forskningsråd (i 1 ramme).

Det tredje forskningsspørsmålet mitt er: Hvilke avsendere bruker hvilke rammer? For å konkretisere hvilke avsendere som brukte hvilke nyhetsrammer, vil jeg ramse opp den/de mest brukte nyhetsrammene. Hvis det er nevnt flere rammer, er dette fordi de har blitt identifisert og kodet like mange ganger, og deler førsteplassen. De to mest brukte rammene til FHI er «app for digital smittesporing» og «appen bør ikke forbys». Den mest brukte rammen til Datatilsynet er «appen bør forbys». Den mest brukte rammen til Aftenposten og VG er «appen har personvernutfordringer», mens hos NRK deles førsteplassen mellom «appen har personvernutfordringer», «appen er dårlig» og «appen bør forbys».

FHI og Datatilsynet bruker nesten ikke nyhetsrammer i det hele tatt. I pressemeldingene til FHI identifiserte jeg tre ulike rammer, mens Datatilsynet brukte bare to. Flere av pressemeldingene var bare informasjon om statistikk på brukere av appen eller informasjon om hvordan behandlingsprosessen lå an. Dette kan minne om rammen «generell informasjon» som ble identifisert i Lee og Basnyat (2013), Park og Reber (2010) og Siddiqua et al. (2020). De har valgt å kode disse sakene inn i én ramme som omhandler fakta, statistikk, oppdateringer på antall smittede og antall døde. I tillegg fant Lee og Basnyat (2013) at hele 57 prosent av pressemeldingene fra offentlige helseinstitusjoner brukte rammen generell informasjon. Det ser ut som at dette i stor grad også er tilfelle i min studie.

Det er ikke overraskende at en av de mest brukte rammene fra FHI er «appen bør ikke forbys», eller at Datatilsynet sier at den bør det. Dette er strategiske aktører, og dette kan være et forsiktig forsøk på frame building. Til tross for at Scheufele (1999) mener at rammebygging kan ha større innvirkning på nye fenomener der det enda ikke er etablert noen rammer enda, er ikke dette tilfellet her. For til tross for at pressemeldingene inneholder rammer som støtter FHI og Datatilsynets interesser, er det helt klart veldig få av dem som har nyhetsrammer i det hele tatt. Kanskje er dette et bevis på at FHI og Datatilsynet ikke er så opptatt av frame building. Likevel, i de tilfellene der det finnes nyhetsrammer, er det heller ikke slik at mediene tar dette for god fisk. For nyhetsmedienes mest brukte rammer er «appen har personvernutfordringer», og dette er en ramme som aldri er identifisert i pressemeldingene. Dette samsvarer med funnene til Lee og Basnyat (2013) som viste at journalistene ikke brukte nyhetsrammene fra pressemeldingene til offentlige helseinstitusjoner slavisk.

For nyhetsmedienes del ser det ut som at konflikten om datasikkerhet og personvern har vært fokuset i den offentlige diskusjonen. Det har vært variasjon i rammene som har blitt identifisert i datamaterialet, men likevel er det «appen har personvernutfordringer» som preger dekningen av Smittestopp, uavhengig av aktør. Det er ingen antydninger til at forskjellene i bruk av nyhetsrammer avhenger av kjennetegnene til de ulike typene nyhetsmediene. Det virker ikke å være slik at VG, som tabloidavis, har en ensidig dekning, eller at NRK, som allmennkringkaster, er veldig balansert. Funnene mine tyder faktisk på at VG kan ha en mer balansert bruk av nyhetsrammer enn både NRK og Aftenposten. Dette er overraskende, da jeg forventet at NRK, i kraft i sin rolle som rikskringkaster, burde ha et større mangfold i sine rammer.

Det fjerde forskningsspørsmålet mitt er: Hvordan har bruken av rammene utviklet seg over tid? Ut fra resultatene i undersøkelsene mine, ser vi at bruken av nyhetsrammer startet relativt positivt med «app for digital smittesporing» som den mest identifiserte rammen i mars. Deretter er det to måneder der negativt rettede rammer dominerer. «Appen har personvernutfordringer» i april og «appen har for få brukere» i mai. I juni var det dødt løp mellom «appen bør ikke forbys» og «appen bør forbys», mens det i juli ble et positivt innslag med rammen «appen bør ikke forbys». I de to siste månedene, august og september, var det rammen «appen er dårlig» som dominerte. Det er helt klart de negativt rettede rammene som er i flertall, og preger framingen av appen over tid.

6.2 Sosial relevans

Hva kan samfunnet lære av funnene mine? FHI og Datatilsynet bruker få nyhetsrammer, og har mer fokus på generell informasjon i sine pressemeldinger. Dette tyder på at framing i stor grad kommer fra nyhetsmediene selv, og ikke gjennom strategisk kommunikasjon fra FHI og Datatilsynet. Fra dette kan vi lære noe om at relasjonen mellom aktører som sender ut pressemeldinger og nyhetsmedier, ikke nødvendigvis blir styrt av aktørene. Det er ikke FHI og Datatilsynet som bestemmer nyhetsrammene som nyhetsmediene bruker om appen. Denne prosessen går i stor grad uavhengig av hva FHI og Datatilsynet kommuniserer. Det viser at mediene tar sin uavhengighet på alvor, og setter et kritisk søkelys på Smittestopp-appen, til tross for hvilke rammer pressemeldingene bruker.

FHI bruker få nyhetsrammer med et negativt eller kritisk fokus mot appen. Kommunikasjonen til det statlige forvaltningsorganet er i stor grad positiv, selv om appen hadde mange personvernutfordringer. Det viser at pressemeldinger ikke vil være

balanserte kilder til nyheter eller informasjon. Dette er viktig, fordi det er lett å anta at pressemeldinger er underlagt samme journalistiske prinsipper som aviser og andre nyhetsmedier.

De mest brukte rammene til nyhetsmediene er «appen har personvernutfordringer», og dette viser at nyhetsmediene tar sitt ansvar på alvor, ved å få frem kritiske stemmer rundt appen. I tillegg startet dekningen med en mer positivt rettet ramme «app for digital smittesporing», men dette ble mye mer negativt over tid, hvor «appen har personvernutfordringer» tok over som den mest brukte rammen måneden etter. Tendensen viser at over tid har dekningen vært preget av rammer som er kritiske mot appen. Dette er verdt å notere, fordi Smittestopp ble lansert av myndighetene som en løsning for å stoppe smitten av koronaviruset og samtidig evaluere smitteverntiltakene. Informasjonen som samles inn er svært sensitiv, og dette gir mulighet for både misbruk til andre formål, masseovervåking og overvåking på individnivå. Nyhetsrammer har makt til å påvirke oppfatningen til folk. Dette er spesielt viktig i en situasjon som denne, hvor folk ikke hadde personlige erfaringer med appen, og da måtte stole på mediernes dekning for å gjøre seg opp en mening. Hvis mediene ikke hadde latt de kritiske stemmene få taletid, ville kanskje flere lastet den ned, og delt data med appen. Hvis de negative sidene hadde blitt kjent i ettertid, og ikke samtidig som appen ble lansert, ville nok dette også potensielt kunne påvirke tilliten til myndighetene og mediene våre. Det er derfor avgjørende at disse negative nyhetsrammene ble brukt, og at dette også gjelder for alle tre nyhetsmediene.

6.3 Begrensninger og videre forskning

Alle studier har begrensninger, og denne er intet unntak. Den største begrensningen er at dette er en casestudie som ikke ukritisk kan generaliseres til andre kontekster eller land, og dette er heller ikke et mål med kvalitativ forskning. Studien min sier bare noe om mediedekningen av første versjon av Smittestopp i Norge, og ikke noe om nyhetsrammene som blir brukt i mediedekningen av lignende smittesporingsapper andre steder i verden. Likevel vil mine funn kunne brukes som utgangspunkt for studier i andre land.

Min operasjonalisering av nyhetsrammer er basert på Matthes og Kohring (2008). Dette er bare én av mange mulige retninger i litteraturen om framing, og er egentlig en kvantitativ tilnærming. Operasjonaliseringen av framing vil variere, ettersom forskningen på området ikke er enige om én fremgangsmåte for kvantitative eller kvalitative framingstudier. En begrensning i min studie er derfor at jeg har tatt utgangspunkt i én av disse, og andre kan argumentere for at dette ikke nødvendigvis samsvarer med deres definisjon av nyhetsrammer. I tillegg har jeg selv utviklet den kvantitative operasjonaliseringen til å passe en kvalitativ studie. Dette trenger ikke være en begrensning, men det sier noe om at måten studien er gjennomført på er svært ny. Nybrottsarbeid medfører som kjent risiko. Til tross for disse begrensningene, er oppgaven min et godt utgangspunkt for fremtidige studier.

På bakgrunn av begrensningene, vil jeg nå komme med konkrete forslag til videre forskning. Mitt første forslag er å gjennomføre lignende studier på smittesporingsapper i andre land. Her kan vi se hvilke nyhetsrammer som finnes, hvilke avsendere som bruker hvilke nyhetsrammer og hvem som får ansvaret for fordels- og risikoevalueringer. Ved å sammenligne funnene fra min studie og fremtidige studier, vil vi få en større oversikt over framing av slike smittesporingsapper i ulike land. Et konkret eksempel er appene til Bahrain og Kuwait, som også ble rangert som svært dårlige av Amnesty International

(Amnesty International, 2020). På den andre enden av skalaen finnes Danmark sin app. Den ble godkjent av det danske Datatilsynet og fungerte bedre enn den norske appen (Torgersen, 2020). Ved å undersøke nyhetsrammene som finnes rundt appene i disse landene, vil en kunne få et overblikk over rammer som preger mediedekningen av smittesporingsapper.

Et annet forslag til videre forskning er å bruke min studie til å utvikle et kvantitativt kodeskjema for kvantitative innholdsanalyser av smittesporingsapper. I tillegg er det en idé å sammenligne funnene mine for Smittestopp versjon én med framingen av Smittestopp versjon to. Dette for å se hvorvidt det finnes noen forskjeller eller likheter i framingen av de to utgavene av appen.

Mitt siste forslag til videre forskning er å videreutvikle denne tilnærmingen til framing i kvalitative studier. Dette kan gjøres i studier om temaer i brytningspunktet personvern, teknologi og helse, men også studier på helt andre områder. Ved å gjennomgå, teste og utvikle kodeskjemaet mitt, vil vi kanskje være ett steg nærmere en slags felles enighet om operasjonalisering av framing i kvalitative studier. Dette vil føre hele forskningen på nyhetsrammer videre, og samtidig sikre reliabilitet.

Referanser

- Aalen, I. (2020, 19. april). Korona kan ikke bekjempes gjennom ukritisk teknologioptimisme. *Aftenposten*. <https://www.aftenposten.no/meninger/debatt/i/K3mxry/korona-kan-ikke-bekjempes-gjennom-ukritisk-teknologioptimisme-ida-aa>
- Aftenposten. (2020, 16. april). Statsministeren oppfordrer til smittestopp-dugnad. *Aftenposten*. <https://www.aftenposten.no/norge/i/GGLAy4/statsministeren-oppfordrer-til-smittestopp-dugnad>
- Amnesty International. (2020, 15. juni). *Bahrain, Kuwait og Norge har de verste korona-appene* <https://amnesty.no/bahrain-kuwait-og-norge-har-de-verste-korona-appene>
- Barrat, A., Cattuto, C., Kivelä, M., Lehmann, S. & Saramäki, J. (2020). Effect of manual and digital contact tracing on COVID-19 outbreaks: a study on empirical contact data. *medRxiv*. <https://doi.org/10.1101/2020.07.24.20159947>
- Breivik, E. M., Bratås, B. & Solheim, P. (2020, 18. juni). Høie ber nordmenn beholde Smittestopp-appen. *VG*. <https://www.vg.no/nyheter/i/0n52G6/hoeie-ber-nordmenn-beholde-smittestopp-appen>
- Carragee, K. M. & Roefs, W. (2004). The neglect of power in recent framing research. *Journal of Communication*, 54(2), 214-233. <https://doi.org/10.1111/j.1460-2466.2004.tb02625.x>
- Chia, S. C. (2019). Crowd-sourcing justice: tracking a decade's news coverage of cyber vigilantism throughout the Greater China region. *Information, Communication & Society*, 22(14), 2045-2062. <https://doi.org/10.1080/1369118X.2018.1476573>
- Chuan, C.-H., Tsai, W.-H. S. & Cho, S. Y. (2019, 27. januar). *Framing artificial intelligence in American newspapers* [Konferanseartikkel]. Proceedings of the 2019 AAAI/ACM Conference on AI, Ethics, and Society, Honolulu, USA. <https://dl.acm.org/doi/abs/10.1145/3306618.3314285>
- Datatilsynet. (2020a, 15. juni). *Midlertidig stans av appen Smittestopp* [Pressemelding] <https://www.datatilsynet.no/aktuelt/aktuelle-nyheter-2020/midlertidig-stans-av-appen-smittestopp/>
- Datatilsynet. (2020b, 27. mars). *Ny sporings-app for å hindre koronasmitte* [Pressemelding] <https://www.datatilsynet.no/aktuelt/aktuelle-nyheter-2020/ny-sporings-app-for-a-hindre-koronasmitte/>
- Datatilsynet. (2020c, 27. april). *Starter kontroll av FHIs Smittestopp-app* [Pressemelding]. <https://www.datatilsynet.no/aktuelt/aktuelle-nyheter-2020/starter-kontroll-av-smittestopp/>
- Datatilsynet. (2020d, 12. mars). *Varsel om pålegg til Smittestopp* [Pressemelding] <https://www.datatilsynet.no/aktuelt/aktuelle-nyheter-2020/varsel-om-palegg-til-smittestopp/>
- Datatilsynet. (2020e, 16. april). *Vil kontrollere Smittestopp* [Pressemelding]. <https://www.datatilsynet.no/aktuelt/aktuelle-nyheter-2020/ny-app-fra-folkehelseinstituttet/>
- de Souza e Silva, A. & Frith, J. (2010). Locational privacy in public spaces: Media discourses on location-aware mobile technologies. *Communication, Culture & Critique*, 3(4), 503-525. <https://doi.org/10.1111/j.1753-9137.2010.01083.x>
- de Vreese, C. H. (2005). News framing: Theory and typology. *Information design journal & document design*, 13(1). <https://doi.org/10.1075/idjdd.13.1.06vre>
- Donk, A., Metag, J., Kohring, M. & Marcinkowski, F. (2012). Framing emerging technologies: risk perceptions of nanotechnology in the German press. *Science Communication*, 34(1), 5-29. <https://doi.org/10.1177/1075547011417892>

- Entman, R. M. (1993). Framing: Toward clarification of a fractured paradigm. <https://doi.org/10.1111/j.1460-2466.1993.tb01304.x>
- Epstein, D., Roth, M. C. & Baumer, E. P. (2014). It's the definition, stupid! Framing of online privacy in the internet governance forum debates. *Journal of Information Policy*, 4, 144-172. <https://doi.org/10.5325/jinfopoli.4.2014.0144>
- Folkehelseinstituttet. (2020a, 30. april). 1 av 5 deler data fra Smittestopp-appen med Folkehelseinstituttet [Pressemelding] <https://www.fhi.no/nyheter/2020/1-av-5-deler-data-fra-smittestopp-appen-med-folkehelseinstituttet/>
- Folkehelseinstituttet. (2020b, 10. april). Appen Smittestopp skal bli trygg i bruk [Pressemelding] <https://www.fhi.no/nyheter/2020/appen-smittestopp-skal-bli-trygg-i-bruk/>
- Folkehelseinstituttet. (2020c, 20. mai). FHI har mottatt rapport fra ekspertgruppen om Smittestopp [Pressemelding] <https://www.fhi.no/nyheter/2020/fhi-har-mottatt-rapport-fra-ekspertgruppen-om-smittestopp/>
- Folkehelseinstituttet. (2020d, 7. juli). FHI har mottatt vedtak om midlertidig forbud [Pressemelding] <https://www.fhi.no/nyheter/2020/fhi-har-mottatt-vedtak-om-midlertidig-forbud/>
- Folkehelseinstituttet. (2020e, 15. juni). FHI stopper all innsamling av data i Smittestopp [Pressemelding] <https://www.fhi.no/nyheter/2020/fhi-stopper-all-innsamling-av-data-i-smittestopp/>
- Folkehelseinstituttet. (2020f, 27. mars). Utvikler app for smittesporing [Pressemelding] <https://www.fhi.no/nyheter/2020/utvikler-app-for-smitteoppsporing/>
- Folkehelseinstituttet. (2020g, 12. mai). Varslet vedtak om pålegg fra Datatilsynet [Pressemelding] <https://www.fhi.no/nyheter/2020/varslet-om-vedtak-om-palegg-fra-datatilsynet/>
- Folkehelseinstituttet. (2020h, 7. mai). Vi trenger flere Smittestopp-brukere [Pressemelding] <https://www.fhi.no/nyheter/2020/vi-trenger-flere-smittestopp-brukere/>
- Fornaciari, F. (2014). Mapping the territories of privacy: Textual analysis of privacy frames in American mainstream news. 2014 47th Hawaii International Conference on System Sciences,
- Forskrift om digital smittesporing og epidemikontroll i anledning utbrudd av Covid-19. (2020). *Forskrift om digital smittesporing og epidemikontroll i anledning utbrudd av Covid-19 (LOV-1994-08-05-55-§7-12, LOV-1994-08-05-55-§1-2)* Lovdata. <https://lovdata.no/LTI/forskrift/2020-03-27-475>
- Freeman, P. K. & Freeland, R. S. (2016). Media framing the reception of unmanned aerial vehicles in the United States of America. *Technology in Society*, 44, 23-29. <https://doi.org/10.1016/j.techsoc.2015.11.006>
- Goodwin, M. & Widerberg, K. (2020, 25. juni). Hva er viktigst, hytta eller helsen? *Aftenposten*. <https://www.aftenposten.no/meninger/debatt/i/wPwOzn/kort-sagt-torsdag-25-juni>
- Gramstad, T. (2021). Åpen kildekode. I *Store norske leksikon*. Hentet 29. april 2021 fra https://snl.no/%C3%A5pen_kildekode
- Grut, S. & Zondag, M. H. W. (2020, 4. mai). Bare én av fem deler data fra Smittestopp-appen. *NRK*. <https://www.nrk.no/norge/bare-en-av-fem-deler-data-fra-smittestopp-appen-1.15000801>
- Hansen, J. S. & Simensen, H. M. (2020, 20. april). Lektor sendte e-post til høyskoleelever: Omtalte Smittestopp-appen som «farligere» enn coronaviruset VG. <https://www.vg.no/nyheter/innenriks/i/GGLEw9/lektor-sendte-e-post-til-hoyskoleelever-omtalte-smittestopp-appen-som-farligere-enn-coronaviruset>
- Hansen, T. I. (2020). Simula Research Laboratory. I *Store norske leksikon*. Hentet 8. april 2020 fra https://snl.no/Simula_Research_Laboratory
- Haukås, N. N. (2020, 22. april). Smittestopp-appen kan bli god butikk. *Aftenposten*. <https://www.aftenposten.no/meninger/debatt/i/y3dWpe/smittestopp-appen-kan-bli-god-butikk-nils-norman-haukaas>
- Hertog, J. K. & McLeod, D. M. (2001). A multiperspectival approach to framing analysis: A field guide. I S. D. Reese, O. H. Gandy Jr. & A. E. Grant (Red.), *Framing public*

- life: Perspectives on media and our understanding of the social world* (s. 139-161). Lawrence Erlbaum Associates, Inc.
- Høydal, H. F. & Hansen, J. S. (2020, 19. april). Har funnet sikkerhetsrisiko i Smittestopp-appen – kan brukes til å spore andre. *VG*.
<https://www.vg.no/nyheter/innenriks/i/y3dwae/har-funnet-sikkerhetsrisiko-i-smittestopp-appen-kan-brukes-til-aa-spore-andre>
- IGF. (u.å). *About the IGF*. Hentet 26. februar fra
<https://www.intgovforum.org/multilingual/tags/about>
- Johansen, P. A. (2020, 28. mars). Slik skal mobilovervåking stoppe epidemien. Ny app sporer alle du møter en måned tilbake i tid. . *Aftenposten*.
<https://www.aftenposten.no/norge/i/70A974/slik-skal-mobilovervaaking-stoppe-epidemien-ny-app-sporer-alle-du-moete>
- Kee, C. P., Ibrahim, F. & Mustaffa, N. (2010). Framing a pandemic: Analysis of Malaysian mainstream newspapers in the H1N1 coverage. *Journal of media and information warfare*, 3, 105-122.
- Kolseth, H. I. M., Stoksvik, M. & Asvall, H. (2020, 15. juni). Leiaren for Smittestopp-ekspertgruppa er ikkje overraska. Ho meiner FHI burde følgt råda deira. *NRK*.
<https://www.nrk.no/norge/leiaren-for-smittestopp-ekspertgruppa-er-ikkje-overraska.-ho-meiner-fhi-burde-folgt-rada-deira-1.15053558>
- Krüger, L., Wernersen, C. & Vigsnaes, M. K. (2020, 16. april). Nesten en million har lastet ned smitteapp. *NRK*. <https://www.nrk.no/norge/nesten-en-million-har-lastet-ned-smitteapp-1.14985000>
- Lapolla, P. & Lee, R. (2020). Privacy versus safety in contact-tracing apps for coronavirus disease 2019. *DIGITAL HEALTH*, 6. <https://doi.org/10.1177/2055207620941673>
- Larsen, M. H. (2020, 9. april). FHIs korona-app kommer like over påske. *Aftenposten*.
<https://www.aftenposten.no/norge/i/Vb8evr/fhis-korona-app-kommer-like-over-paaske>
- Lee, S. T. & Basnyat, I. (2013). From press release to news: mapping the framing of the 2009 H1N1 A influenza pandemic. *Health Communication*, 28(2), 119-132.
<https://doi.org/10.1080/10410236.2012.658550>
- Lilleng, J., Lykkebø, O. R., Borud, B., Indrebø, Ø., Arvesen, E. A., Slater, A. & Heimark, E. S. (2020). *Endelig rapport for kildekodegjennomgang av løsning for digital smittesporing av koronaviruset*. Helse- og omsorgsdepartementet.
https://www.regjeringen.no/contentassets/88ec3360adae44a1a9635fd6c1a58fca/200520_rapport_ekspertgruppa_smittestopp.pdf
- Lund, J. (2020, 16. juni). «Smittestopp er et viktig verktøy», sa Høie. Sannheten er at det er verdiløst. *Aftenposten*.
<https://www.aftenposten.no/meninger/kommentar/i/8mny5r/smittestopp-er-et-viktig-verktoey-sa-hoeie-sannheten-er-at-det-er-ve>
- Lysne, O., Tveito, A. & Lekve, K. (2020, 30. april). Simula: – Smittestopp virker. *VG*.
<https://www.vg.no/nyheter/meninger/i/b5xzl/simula-smittestopp-virker>
- Løkkevik, O. (2020, 24. juni). FHI til Datatilsynet: Lav smitte er ingen grunn til å stoppe. *VG*. <https://www.vg.no/nyheter/innenriks/i/8mepQA/fhi-til-datatilsynet-lav-smitte-er-ingen-grunn-til-aa-stoppe>
- Løkkevik, O., Løf, A. & Buggeland, S. A. (2020, 16. april). Solberg: – Hvis vi skal få hverdagen tilbake, må flest mulig laste ned appen. *VG*.
<https://www.vg.no/nyheter/innenriks/i/P9xGAJ/solberg-hvis-vi-skal-faa-hverdagen-tilbake-maa-flest-mulig-laste-ned-appen>
- Matthes, J. (2009). What's in a frame? A content analysis of media framing studies in the world's leading communication journals, 1990-2005. *Journalism & Mass Communication Quarterly*, 86(2), 349-367.
<https://doi.org/10.1177/107769900908600206>
- Matthes, J. & Kohring, M. (2008). The content analysis of media frames: Toward improving reliability and validity. *Journal of Communication*, 58(2), 258-279.
<https://doi.org/10.1111/j.1460-2466.2008.00384.x>
- Mayring, P. (2014). Qualitative content analysis: theoretical foundation, basic procedures and software solution.

- Mediebedriftene. (2021). *Pandemien ga ekstra vekst for norske medier – nå er flest abonnement heldigitale* https://www.opplag.no/content/2-opplagstall/19-opplagstall-2020-andre-halvar/pressemelding_opplagstall_endelig.pdf
- Mestad, A. & Skre, A. B. (2020, 17. april). Vi må velge mellom pest og kolera. Appen Smittestopp kan være en middelvei. *Aftenposten*. <https://www.aftenposten.no/meninger/kronikk/i/GLLVm/vi-maa-velge-mellom-pest-og-kolera-appen-smittestopp-kan-vaere-en-midde>
- Moisander, J. & Valtonen, A. (2006). *Qualitative marketing research: A cultural approach*. Sage.
- Morley, J., Cows, J., Taddeo, M. & Floridi, L. (2020). Ethical guidelines for COVID-19 tracing apps. *Nature*, 582(7810), 29-31. <https://doi.org/10.1038/d41586-020-01578-0>
- Nave, O. B. & Sfrintzeris, Y. (2020, 7. juli). FHI får ikke behandle personopplysninger i Smittestopp VG. <https://www.vg.no/nyheter/innenriks/i/70bv3B/fhi-faar-ikke-behandle-personopplysninger-i-smittestopp>
- NRK. (2015). *NRK-plakaten*. Hentet 3. mai fra <https://www.nrk.no/informasjon/nrk-plakaten-1.12253428>
- NTB. (2020, 21. april). FHIs smitteapp klages inn for brudd på konkurranseregler. VG. <https://www.vg.no/nyheter/innenriks/i/awQVzA/fhis-smitteapp-klages-inn-for-brudd-paa-konkurranseregler>
- Park, H. & Reber, B. H. (2010). Using public relations to promote health: A framing analysis of public relations strategies among health associations. *Journal of Health Communication*, 15(1), 39-54. <https://doi.org/10.1080/10810730903460534>
- Rössler, P. (2001). Between online heaven and cyberhell: The framing of the internet by traditional media coverage in Germany. *New Media & Society*, 3(1), 49-66. <https://doi.org/10.1177/14614440122225985>
- Scheufele, B. (2008). Content analysis, qualitative. *The international encyclopedia of communication*. <https://doi.org/10.1002/9781405186407.wbiecc134>
- Scheufele, D. A. (1999). Framing as a theory of media effects. *Journal of Communication*, 49(1), 103-122. <https://doi.org/10.1111/j.1460-2466.1999.tb02784.x>
- Scheufele, D. A. & Iyengar, S. (2012). The state of framing research: A call for new directions. *The Oxford Handbook of Political Communication Theories*. New York: Oxford University Press, 1-26. <https://doi.org/10.1093/oxfordhb/9780199793471.013.47>
- Seale, C. (1999). Quality in qualitative research. *Qualitative inquiry*, 5(4), 465-478. <https://doi.org/10.1177/107780049900500402>
- Semetko, H. A. & Valkenburg, P. M. (2000). Framing European politics: A content analysis of press and television news. *Journal of Communication*, 50(2), 93-109. <https://doi.org/10.1111/j.1460-2466.2000.tb02843.x>
- Shih, T.-J., Wijaya, R. & Brossard, D. (2008). Media coverage of public health epidemics: Linking framing and issue attention cycle toward an integrated theory of print news coverage of epidemics. *Mass Communication & Society*, 11(2), 141-160. <https://doi.org/10.1080/15205430701668121>
- Siddiqua, A., Shabir, G., Ashraf, A. & Khaliq, A. (2020). Media Framing of Pandemics: A Case Study of the Coverage of COVID-19 in Elite Newspapers of Pakistan. *Journal of Business and Social Review in Emerging Economies*, 6(4), 1267-1275. <https://doi.org/10.26710/jbsee.v6i4.1410>
- Sign the Contact Tracing Joint Statement*. (2020). Hentet 11. januar fra <https://www.esat.kuleuven.be/cosic/sites/contact-tracing-joint-statement/>
- Silverman, D. (2015). *Interpreting qualitative data* (5. utg.). Sage.
- Skille, Ø. B. (2020a, 24. mars). FHI lager app for å spore folk i kampen mot koronaviruset. NRK. <https://www.nrk.no/norge/fhi-lager-app-for-sporing-av-enkeltpersoners-bevegelser-i-kampen-mot-koronaviruset-1.14957299>
- Skille, Ø. B. (2020b, 27. mars). FHI-app skal lagre info om dine bevegelser i 30 dager NRK. <https://www.nrk.no/norge/fhi-app-skal-lagre-info-om-dine-bevegelser-i-30-dager-1.14963187>

- Skille, Ø. B. & Gundersen, M. (2020, 20. april). Hundrevis av it-eksperter fra hele verden ut mot sporingsapper som norske Smittestopp *NRK*. <https://www.nrk.no/norge/hundrevis-av-it-eksperter-fra-hele-verden-ut-mot-sporingsapper-som-norske-smittestopp-1.14988352>
- Smith, H. J., Dinev, T. & Xu, H. (2011). Information privacy research: an interdisciplinary review. *MIS quarterly*, 989-1015. <https://doi.org/10.2307/41409970>
- Stoltenberg, C., Røttingen, J.-A., Bergland, C. & Tveito, A. (2020, 27. mars). App for smittesporing: Nytt virkemiddel i en vanskelig tid. *VG*. <https://www.vg.no/nyheter/meninger/i/1npvjQ/app-for-smittesporing-nytt-virkemiddel-i-en-vanskelig-tid>
- Sun, S., Zhai, Y., Shen, B. & Chen, Y. (2020). Newspaper Coverage of Artificial Intelligence: A Perspective of Emerging Technologies. *Telematics and Informatics*, 101433. <https://doi.org/10.1016/j.tele.2020.101433>
- Tankard, J. W. (2001). The empirical approach to the study of media framing. I S. D. Reese, O. H. Gandy Jr. & A. E. Grant (Red.), *Framing public life: Perspectives on media and our understanding of the social world* (s. 95-106). Lawrence Erlbaum Associates, Inc.
- Tewksbury, D. & Scheufele, D. A. (2009). News framing theory and research. I J. Bryant & M. B. Oliver (Red.), *Media effects: Advances in theory and research* (Bd. 3, s. 17-33). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780429491146-4>
- Thagaard, T. (2009). *Systematikk og innlevelse: en innføring i kvalitativ metode* (Bd. 3). Fagbokforlaget Bergen.
- Thayyil, J., Kuniyil, V. & Cherumanalil, J. M. (2020). COVID-19: digital contact tracing technologies and ethical challenges. *International Journal of Community Medicine and Public Health*, 7(7), 2854.
- Thomas, D. R. (2006). A general inductive approach for analyzing qualitative evaluation data. *American journal of evaluation*, 27(2), 237-246. <https://doi.org/10.1177/1098214005283748>
- Torgersen, H. O. (2020). Norsk smitteapp er satt på pause, men den danske fungerer. *Aftenposten*. <https://www.aftenposten.no/norge/i/mRXXV1/norsk-smitteapp-er-satt-paa-pause-men-den-danske-fungerer>
- Tversky, A. & Kahneman, D. (1981). The framing of decisions and the psychology of choice. *science*, 211(4481), 453-458. <https://doi.org/10.1126/science.7455683>
- Veberg, A. (2020a, 27. mars). FHI har laget app for å spore koronasmitte: – Folk må vite konsekvensene av å laste ned appen. *Aftenposten*. <https://www.aftenposten.no/norge/i/GGArn6/fhi-har-laget-app-for-aa-spore-koronasmitte-folk-maa-vite-konsekvensene>
- Veberg, A. (2020b, 16. april). Venstres stortingsrepresentant nekter å installere myndighetenes smittesporingsapp nå: – Jeg er veldig bekymret. *Aftenposten*. <https://www.aftenposten.no/norge/politikk/i/P9xGOR/venstres-stortingsrepresentant-nekter-aa-installere-myndighetenes-smitt>
- Veberg, A. & Hager-Thoresen, F. (2020, 13. mai). Stadig færre bruker smitte-appen. *Aftenposten*. <https://www.aftenposten.no/kultur/i/mR2Edv/stadig-faerre-bruker-smitte-app>
- Vestrum, A. (2020, 16. juni). Smittestopp-appen deles i to med to ulike samtykker. *Aftenposten*. <https://www.aftenposten.no/norge/politikk/i/vQaqvm/smitteapp-appen-deles-i-to-med-to-ulike-samtykker>
- Zondag, M. H. W. (2020, 26. april). FHI kan ikke si hvor mange som faktisk bruker Smittestopp-appen. *NRK*.
- Zondag, M. H. W. & Sollund, S. (2020, 15. juni). FHI-direktøren: «På grensen til uansvarlig» å lansere Smittestopp-appen så fort. *NRK*. https://www.nrk.no/norge/fhi-direktoren_-_pa-grensen-til-uforsvarlig_-a-lansere-smittestopp-appen-sa-fort-1.15054567
- Zondag, M. H. W., Sollund, S. & Døvik, O. (2020, 17. april). Blinde, svaksynte og eldre sliter med å bruke Smittestopp-appen. *NRK*. https://www.nrk.no/norge/blinde_-svaksynte-og-eldre-sliter-med-a-bruke-smittestopp-appen-1.14986530

Vedlegg

Vedlegg 1: Kodeskjema

Vedlegg 1: Kodeskjema

Problemdefinisjon

Fra Matthes og Kohring (2008, s. 266): «The frame element *problem definition* includes both the central issue under investigation and the most important actor».

For å identifisere problemdefinisjonen, svarte jeg på disse spørsmålene:

- Hva er det eller de sentrale temaene i artikkelen? (Hva handler artikkelen om? Hva er problemet?)
- Hvem er aktørene i artikkelen? De som blir nevnt og de som uttaler seg i artikkelen.

Årsakstolkning

Fra Matthes og Kohring (2008, s. 266): «We operationalized the frame element *causal attribution* with variables measuring who was deemed responsible for the risks and benefits of biotechnology».

Jeg tenker det også er sentralt å se på *hvorfor* dette er et problem. Det sier noe om årsaken til at saken er oppe, og gir kontekst til rammen.

For å identifisere årsakstolkningen, svarte jeg på disse spørsmålene:

- Hvem eller hva er ansvarlig for problemet? Hva er grunnen til at problemdefinisjonen er et tema/problem?
- Hvilke aktører holdes ansvarlig for fordelene?
- Hvilke aktører holdes ansvarlig for risikoer?

Moralsk evaluering

Fra Matthes og Kohring (2008, s. 268): «Furthermore, we included the most frequent risk and benefit evaluations of biotechnology as these promote a direct (moral) evaluation: Health Benefit, Economic Benefit, Legal Benefit, Consumer Benefit, Research Benefit, Moral Risk, Health Risk, and Economic Risk».

For å identifisere moralske evalueringer, svarte jeg på disse spørsmålene:

- Hvilke risiko og fordelsevalueringer rundt problemdefinisjonen finnes?
- Hva er risikoevalueringene?
- Hva er fordelsevalueringene?

Løsningsforslag

Fra Matthes og Kohring (2008, s. 268):

«(...) we were not able to directly operationalize the frame element *treatment recommendation*. However, we treat the variables Negative Judgment of Biotechnology and Positive Judgment of Biotechnology as proxies for the treatment recommendation. We assume that whenever biotechnology is judged negatively, this implies a call to stop biotechnological applications. Negative evaluation was measured with a 5-point variable ranging from *slightly critical* to *extremely critical* (and a 'not applicable' code). Positive evaluation was measured in the same vein».

Siden Matthes og Kohring (2008) gjør en kvantitativ analyse, og jeg en kvalitativ, tenker jeg ikke at det er relevant for meg å vite hvor positiv eller hvor negativ vurderingene er. Ønsker bare å vite om de er positive eller negative.

For å identifisere løsningsforslag, svarte jeg på dette spørsmålet:

- Blir det presentert et eller flere løsningsforslag på problemdefinisjonen?

